

MINISTERSTWO GOSPODARKI

I N F O R M A C J A

o realizacji w latach 2009-2010

„Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

Warszawa, maj 2011 r.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	5
2. Realizacja zadań	6
2.1. Zadania legislacyjne	6
2.2. Zadania edukacyjno-informacyjne	9
2.2.1. Zadania finansowane ze środków będących w dyspozycji MG	9
2.2.2. Zadania regionalne i lokalne – realizacja wg informacji marszałków województw	11
2.3. Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest	14
2.3.1. Usuwanie wyrobów zawierających azbest	14
2.3.2. Wsparcie szkoleń lokalnych	16
2.3.3. Programy usuwania azbestu	16
2.3.4. Oczyszczanie z azbestu obiektów użyteczności publicznej	19
2.4. Składowiska odpadów zawierających azbest	20
2.5. Modernizacja Bazy Azbestowej	36
2.6. Ocena narażenia i ochrona zdrowia	40
2.7. Instrumenty finansowego wsparcia usuwania azbestu	42
3. Koordynacja i monitoring	43
3.1. Działalność Rady Programowej	43
3.2. Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej	45
3.3. Działalność Państwowej Inspekcji Pracy	49
3.4. Wskaźniki oceny realizacji Programu	52
4. Podsumowanie i wnioski	56

1. Wprowadzenie

Uchwałami Rady Ministrów nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r. i nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r. został przyjęty program wieloletni pn. *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, zwany dalej „Programem”, który stanowi kontynuację realizowanego w latach 2003-2008 „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Program grupuje zadania w pięciu blokach tematycznych:

- 1) **Zadania legislacyjne;**
- 2) **Działania edukacyjno-informacyjne** obejmujące działania skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej oraz organizacji i służb zaangażowanych w realizację Programu, opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocenę i promocję technologii unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, organizację szkoleń, warsztatów, seminariów, konferencji, kongresów i wizyt studialnych;
- 3) **Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest** obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest na wszystkich szczeblach administracji publicznej;
- 4) **Monitoring realizacji Programu** poprzez tworzony Elektroniczny System Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 5) **Działania w zakresie ochrony zdrowia**, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

Program przewiduje intensyfikację działań do 2012 r., tak, aby w latach 2012-2013 dokonać rzetelnej oceny realizacji celów Programu i do roku 2015 opracować jego aktualizację.

Poniższa informacja, ukazując stopień realizacji poszczególnych celów oraz osiągnięte wskaźniki, ma na celu wskazanie kierunków działań, jakie należy podjąć w kolejnych latach do 2015 r.

2. Realizacja zadań

2.1. Zadania legislacyjne

W Programie wskazano 9 najpilniejszych zadań legislacyjnych (tab.1), pozostających w kompetencjach: Ministra Gospodarki (4 zadania), Ministra Środowiska (3 zadania) i Ministra Zdrowia (2 zadania):

Tabela 1.

Wykaz zadań legislacyjnych.

L.p.	ZADANIE	Odpowiedzialny	Stan realizacji zadania
1.	Nowelizacja ustawy o odpadach dopuszczająca przetwarzanie odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych	Minister Środowiska	zrealizowane
2.	Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych (na podstawie nowelizowanej ustawy o odpadach)	Minister Gospodarki	rozpoczęte (prace wstrzymane)
3.	Nowelizacja ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.) – opracowanie nowego projektu ustawy o azbeście	Minister Gospodarki	rozpoczęte (prace wstrzymane)
4.	Nowelizacja rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649)	Minister Gospodarki	zrealizowane
5.	Wydanie rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru substancji, instalacji i urządzeń, w których substancje te były lub są wykorzystywane	Minister Środowiska	rozpoczęte (konsultacje społeczne)
6.	Nowelizacja rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenia dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033)	Minister Środowiska	rozpoczęte (konsultacje społeczne)
7.	Nowelizacja rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876 oraz z 2008 r. Nr 200, poz. 1235)	Minister Gospodarki	zrealizowane
8.	Nowelizacja rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 645, z późn. zm.)	Minister Zdrowia	zrealizowane
9.	Nowelizacja rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771, z późn. zm.)	Minister Zdrowia	uznano, że nowelizacja nie jest konieczna

Minister Gospodarki:

a) Zrealizowane zostały 2 zadania:

- wydano rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 162, poz. 1089);
- wydano rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31);

Rys. 1.

Nowy wzór oznakowania dla dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest i nie zabezpieczonych trwale przed emisją azbestu.

(z rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest)

b) rozpoczęto realizację 2 zadań:

- prace na etapie międzyresortowym nad projektem rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych zostały wstrzymane ze względu na brak badań, które potwierdziłyby całkowite unicestwienie włókien azbestu w przetwarzanych odpadach; wstrzymanie prac legislacyjnych zostało uzgodnione z zainteresowanymi resortami na konferencji uzgadniającej – w szczególności

stanowisko dotyczące wstrzymania prac poparł Minister Środowiska; uzgodniono wykreślenie przepisów dotyczących przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych z przepisów ustawy o odpadach;

- opracowane zostały założenia do projektu ustawy o azbestie – dalsze procedowanie zostało wstrzymane decyzją Kierownictwa MG, co jest związane z planami prac rządu w 2011 r., w których pierwszeństwo mają przepisy związane z transpozycją prawa unijnego.

Minister Środowiska:

- a) zrealizowane zostało 1 zadanie:
 - uchwalona została ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 28, poz. 145) ;
- b) rozpoczęto realizację 2 zadań:
 - wydanie rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru substancji, instalacji i urządzeń, w których substancje te były lub są wykorzystywane;
 - nowelizacja rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenia dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033).

Minister Zdrowia:

- a) zrealizowane zostało 1 zadanie:
 - wydanie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 33, poz. 166);
- b) odstąpiono od realizacji 1 zadania:
 - nowelizacja rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771, z późn. zm.) – uznano, że istnieje konieczność wydania nowego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, jednak nie dotyczy to zagadnień azbestu, ze względu na zmianę brzmienia upoważnienia ustawowego art. 222 § 3 ustawy Kodeks pracy, wprowadzonego art. 65 pkt 3 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322).

Podsumowując, na 9 zadań wskazanych w Programie 4 zadania zostały zrealizowane, 4 zadania są w trakcie realizacji oraz odstąpiono od realizacji 1 zadania na wniosek Ministra Zdrowia.

Dodatkowym zadaniem legislacyjnym, koordynowanym przez Ministra Środowiska, jest wprowadzenie w ustawie – Prawo geologiczne i górnicze zerowej stawki opłaty za składowanie odpadów zawierających azbest na składowiskach podziemnych (nr druku sejmowego 1696).

2.2. Zadania edukacyjno-informacyjne

2.2.1. Zadania finansowane ze środków będących w dyspozycji MG

W latach 2009-2010 r. Ministerstwo Gospodarki zrealizowało szereg projektów edukacyjno-informacyjnych mających na celu zwiększenie aktywności samorządów:

- przygotowano i rozesłano do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego informatory o możliwościach pozyskiwania środków finansowych na działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- zorganizowano dwie ogólnopolskie konferencje: w Sejmie nt. nowych technologii i w Instytucie Techniki Budowlanej w Warszawie – dwudniowe seminarium nt. oceny zagrożeń w obiektach budowlanych;
- przeszkolono pracowników prokuratury i wymiaru sprawiedliwości na temat zagrożeń wynikających z niewłaściwego postępowania z odpadami zawierającymi azbest;
- przeprowadzono ogólnopolski konkurs dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich pod hasłem „Usuwamy azbest!” w roku szkolnym 2009/2010, który został rozstrzygnięty w maju 2010 r.;
- opracowano informację o byłych zakładach produkujących wyroby azbestowe (dostępna na www.mg.gov.pl);
- opracowano e-informację o istniejących i planowanych składowiskach odpadów azbestowych wraz z analizą możliwości dofinansowania ze środków unijnych zadań polegających na rozbudowie, modernizacji i budowie nowych składowisk przyjmujących odpady azbestowe (dostępne na www.mg.gov.pl oraz www.bazazbestowa.pl).
- zorganizowano konferencję dla samorządowców województwa lubelskiego nt. prawnych i technicznych aspektów usuwania wyrobów zawierających azbest;
- zorganizowano konferencje wojewódzkie, sympozja i warsztaty dla nauczycieli p.n.: *AZBEST CIĄGLE GROŹNY* z województwa dolnośląskiego;
- zorganizowano dwie konferencje wojewódzkie nt. bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest dla samorządowców z woj. opolskiego i wielkopolskiego;
- sfinansowano szereg audycji radiowych o tematyce azbestowej nadawanych w Katolickim Radiu Zamość, radiu RDN Małopolska i Polskim Radiu Białystok;
- zapewniono propagowanie wiedzy o realizacji *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* w czasopiśmie skierowanych do samorządów.

W Programie założono przeznaczenie na działania edukacyjno-informacyjne środków budżetowych w następującej wysokości w kolejnych latach:

- w 2009 r. – 1,3 mln zł,
- w 2010 r. – 0,8 mln zł,
- w 2011 r. – 0,7 mln zł,
- w 2012-2015 r. – 2,8 mln zł,
- w 2016-2032 r. – 7,2 mln zł.

Na realizację zadań edukacyjno-informacyjnych wykorzystano środki finansowe w wysokości:

- w 2009 r. – 1,1 mln zł;
- w 2010 r. – 1,25 mln zł.

W sumie w latach 2009-2010 wydano 2,35 mln zł, wobec zakładanej kwoty 2,1 mln zł. Wzrost o 11% wynikał z potrzeby sfinansowania nagród dla szkół biorących udział w konkursie dla szkół „Usuwanie azbest !” (na nagrody przeznaczono 0,45 mln zł), o którego przebiegu informację zamieszczono poniżej.

Ogólnopolski Konkurs dla szkół: „Usuwanie azbest!”

Do udziału w konkursie zaproszeni zostali uczniowie publicznych i niepublicznych szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich. Celem konkursu było popularyzowanie wiedzy na temat azbestu w formie atrakcyjnej dla dzieci i młodzieży oraz zachęcenie uczniów do nagłośnienia tej tematyki wśród mieszkańców swoich okolic.

Konkurs uzyskał honorowy patronat Ministra Edukacji Narodowej oraz Prezesa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, współpracę podjęły Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Kuratoria Oświaty i Urzędy Marszałkowskie.

W marcu 2010 r. rozstrzygnięto etap wojewódzki Konkursu. Laureatom wręczono dyplomy i nagrody, kwalifikując do etapu ogólnopolskiego, na którym komisja konkursowa złożona z przedstawicieli: Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Rady Programowej *Programu* wyłoniła dziewięciu laureatów – po trzech w każdej kategorii szkół.

Działania najczęściej podejmowane przez dzieci i młodzież to przygotowywanie plakatów informacyjno-edukacyjnych i rozwieszanie ich w okolicznych miejscowościach oraz rozdawanie mieszkańcom wykonanych przez uczniów ulotek. Na ulicach kilku miejscowości zorganizowano happeningi promujące ideę bezpiecznego eliminowania azbestu z użytkowania. Uczniowie przeprowadzali wywiady z ekspertami ds. ekologii, uliczne sondy na temat ilości azbestu w gminie, a także sprawdziany wiedzy Polaków z zakresu niebezpieczeństwa wynikającego z użytkowania i nieprawidłowego usuwania wyrobów azbestowych. Dzieci często nawet same wyszukiwały i spisywały miejsca użytkowania wyrobów azbestowych, a także tropiły dzikie wysypiska odpadów azbestowych. Aktywność uczniów zaowocowała licznymi artykułami w lokalnej prasie oraz na portalach internetowych. Ich działania relacjonowały też lokalne stacje telewizyjne i rozgłośnie radiowe.

Zgodnie z § 10 Regulaminu konkursu Minister Gospodarki przyznał szkołom, które zajęły trzy pierwsze miejsca w każdej z trzech kategorii wiekowych, nagrody w wysokości: I miejsce – 75.000 zł, II miejsce – 45.000 zł, III miejsce – 30.000 zł. Łączna kwota nagród wyniosła 450 tys. zł.

Laureaci Konkursu „Usuwanie azbest!”:

➤ w kategorii szkół podstawowych:

- I miejsce – Zespół Szkół Miejskich nr 5 Szkół Podstawowa nr 8 w Jaśle (woj. podkarpackie);
- II miejsce – Zespół Szkół w Subkowach, Szkoła Podstawowa im. L. Teligi (woj. pomorskie);
- III miejsce – Zespół Placówek Oświatowych w Wąchocku (woj. świętokrzyskie);

➤ w kategorii **szkół gimnazjalnych:**

- I miejsce – Publiczne Gimnazjum nr 1 w Birczy (woj. podkarpackie);
- II miejsce – Gimnazjum nr 1 im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Rabie Wyżnej (woj. małopolskie);
- III miejsce – Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Kątach Wrocławskich (woj. dolnośląskie);

➤ w kategorii **szkół średnich:**

- I miejsce – Zespół Szkół Handlowych w Poznaniu (woj. wielkopolskie);
- II miejsce – Zespół Szkół im. J. K. Kluka w Wojewodzinie (woj. podlaskie);
- III miejsce – Zespół Szkół nr 2 im. Stanisława Konarskiego w Bochni (woj. małopolskie).

Zdobyte nagrody finansowe zwycięskie szkoły przeznaczyły na doposażenie pracowni, organizację wycieczek dla uczniów oraz nagrody dla nauczycieli – animatorów wyróżnionych działań.

2.2.2. Zadania regionalne i lokalne – realizacja wg informacji marszałków województw

Województwo Dolnośląskie

W 2010 r. prowadzona była współpraca z Fundacją Ekologiczną „Zielona Akcja”, w celu podniesienia poziomu wiedzy o wymogach formalno-prawnych prawidłowego postępowania z azbestem oraz wzrostu umiejętności przekazywania wiedzy o szkodliwości azbestu wśród nauczycieli wraz z dostarczeniem materiałów umożliwiających prowadzenie edukacji wśród dzieci i młodzieży Dolnego Śląska.

Województwo Kujawsko-Pomorskie

Urząd Marszałkowski przekazał do wszystkich gmin i powiatów materiały edukacyjne, broszury, ulotki, w tym materiały przygotowane przez MG.

Zorganizowano:

- seminarium nt. monitoringu i wybranych zagadnień realizacji Programu ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami woj. kujawsko-pomorskiego;
- konferencję „Gospodarka azbestem i jej finansowanie”;
- wystawę edukacyjną Federacji Zielonych GAJA poświęconą zasadom postępowania z wyrobami zawierającymi azbest i wpływowi azbestu na zdrowie człowieka.

Województwo Lubelskie

W latach 2009-2010 r. przeprowadzono na terenie woj. lubelskiego działania informacyjne, zarówno poprzez współpracę z mediami i artykuły w prasie, jak i organizowanie spotkań i konferencji o tematyce azbestowej, w tym konferencji pn. „Aspekty prawne, techniczne i finansowe prawidłowego usuwania wyrobów zawierających azbest” skierowanej do przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej woj. lubelskiego. Ponadto zorganizowano pogadanki z młodzieżą szkolną na temat szkodliwości azbestu.

Województwo Lubuskie

Najczęściej stosowane przez samorządy formy działań edukacyjnych w woj. lubuskim to dystrybucja ulotek i plakatów, broszur, organizowanie różnego rodzaju konkursów ekologicznych, zamieszczanie informacji na lokalnych portalach i BIP.

W dniach 23-24 maja 2009 r. w Gorzowie Wlkp. zorganizowano Pierwsze Gorzowskie Dni Ekologii, podczas których szeroko informowano społeczeństwo o azbestie.

W Witnicy, podczas corocznie organizowanych dożynek gminnych, odbył się happening ekologiczny, na którym wyeksponowano tematyczne plansze informacyjne, ze szczególnym uwzględnieniem wyrobów zawierających azbest.

Województwo Łódzkie

Urząd Marszałkowski w latach 2009-2010 prowadził ankietyzację gmin i powiatów w zakresie wykonania inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania azbestu.

Województwo Małopolskie

Brak informacji o działaniach edukacyjno-informacyjnych.

Województwo Mazowieckie

W 2009 r. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie przesłał do wszystkich gmin i starostw województwa mazowieckiego *Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego* oraz broszurę informacyjną „Azbest i co dalej? Mity i fakty”. Zamieścił również w 6 mazowieckich tygodnikach regionalnych dodatek tematyczny „Wykorzystujesz azbest? Przeczytaj!”, dotyczący obowiązków sprawozdawczych właściciela wyrobu zawierającego azbest. Dodatek ten ukazał się w październikowych wydaniach następujących tygodników: Tygodnik Ciechanowski, Tygodnik Ostrołęcki, Tygodnik Płocki, Tygodnik Siedlecki, Życie Żyrardowa oraz Echo Dnia.

Zorganizowano ponadto konferencję pn. „Pozyskiwanie środków finansowych na realizację przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami na terenie Województwa Mazowieckiego”, adresowaną do przedstawicieli samorządów powiatowych i gminnych z terenu Mazowsza.

W 2010 r. przedstawiciele urzędu marszałkowskiego wzięli udział w obchodach Światowego Dnia Ziemi (także w 2009 r.) oraz Warszawskich Dni Recyklingu oraz w konferencji nt. prawidłowego gospodarowania i bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest zorganizowanej przez Federację Zielonych GAJA.

Corocznie, począwszy od roku 2009, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie organizuje jednodniowe seminaria szkoleniowe dla przedstawicieli gmin i miast z terenu Mazowsza pod nazwą „Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu z terenu województwa mazowieckiego – Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, sposoby przeprowadzania inwentaryzacji, sprawozdawczość oraz możliwości pozyskiwania środków z WFOŚiGW w Warszawie”.

Województwo Opolskie

Urząd Marszałkowski w 2010 r. wystosował do gmin woj. opolskiego, które nie opracowały jeszcze lokalnych programów usuwania azbestu, pismo informujące o obowiązkach nałożonych Programem na samorządy gminne i powiatowe.

Województwo Podkarpackie

Brak informacji o działaniach edukacyjno-informacyjnych.

Województwo Podlaskie

W latach 2009-2010 została przeprowadzona radiowa kampania informacyjna pt. „Azbest – zagrożenie” skierowana do środowisk wiejskich, emitowana przez regionalną rozgłośnię Polskiego Radia w Białymstoku – Radio Białystok S.A. W portalu www.wrotapodlasia.pl stworzono internetowy punkt konsultacyjny dotyczący problematyki azbestowej. Urząd Marszałkowski dystrybuował plakaty i ulotki pozyskane z MG.

W 2010 r. do miast i gmin, które nie opracowały jeszcze lokalnych programów usuwania azbestu, wystosowano pisma informujące o obowiązkach nałożonych Programem na samorządy gminne i powiatowe.

Województwo Pomorskie

Samorząd województwa prowadzi działalność informacyjną i edukacyjną na temat postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. W 2009 r. wraz z Ministerstwem Gospodarki na terenie woj. pomorskiego przeprowadzono wojewódzki etap konkursu dla szkół Usuwamy azbest! Konkurs spotkał się z dużym zainteresowaniem ze strony pomorskiej młodzieży, która wzięła czynny udział w zorganizowanej akcji i jednym z laureatów konkursu został szkoła podstawowa im. L. Teligi w Subkowach.

Województwo Śląskie

W latach 2009-2010 zwiększyła się aktywność gmin w sporządzaniu inwentaryzacji wyrobów azbestowych, co wiąże się z możliwością aplikowania o środki finansowe do wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Katowicach.

W 2010 r. Marszałek Województwa Śląskiego zorganizował spotkanie o tematyce azbestowej z samorządami gmin i powiatów, w której uczestniczyła również firma EKOFOL II prezentując możliwości wykorzystywania Bazy Azbestowej w pracach związanych z realizacją lokalnych programów usuwania wyrobów azbestowych.

Województwo Świętokrzyskie

W województwie podejmowane są różnego rodzaju inicjatywy w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, m.in.: akcje informacyjno-edukacyjne, dystrybuowanie ulotek i plakatów, publikacja artykułów w prasie lokalnej oraz szkolenia pracowników administracji samorządowej i sołtysów.

Promowano problematykę usuwania azbestu w mediach lokalnych, m.in. TVP Kielce, Radio Kielce i na portalach internetowych <http://pio.wrota-swietokrzyskie.pl> i www.sejmik.kielce.pl.

W dniu 16 czerwca 2010 r. urząd marszałkowski zorganizował wybranym gminom udział w posiedzeniu Senackiej Komisji Środowiska, której głównym celem było zapoznanie uczestników z możliwościami usuwania azbestu na obszarze Polski.

Urząd przeprowadził konkurs na najbardziej ekologiczną gminę województwa świętokrzyskiego. Celem konkursu była aktywizacja działań gmin na rzecz ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki odpadami niebezpiecznymi, w tym azbestem.

Co roku urząd marszałkowski informuje wszystkich wójtów, burmistrzów i prezydentów miast o ogłoszeniu przez MG konkursu ofert na realizację zadań wynikających

z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, chcąc zachęcić gminy do aktywnego udziału w konkursie.

Województwo Warmińsko-Mazurskie

W 2009 r. odbyło się X Samorządowe Forum Ekologiczne zorganizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, skierowane do samorządów województwa, w trakcie którego poruszana była m.in. tematyka azbestu.

W roku szkolnym 2009/2010 urząd marszałkowski współpracował z Ministerstwem Gospodarki przy realizacji wojewódzkiego etapu ogólnokrajowego konkursu dla szkół „Usuwanie Azbest!”. WFOŚiGW w Olsztynie sfinansował nagrody dla laureatów etapu wojewódzkiego w wysokości 137.341,28 zł.

Województwo Wielkopolskie

W większości powiatów rozpropagowano plakaty i ulotki o tematyce azbestowej, organizowane były seminaria szkoleniowe nt. bezpiecznego usuwania azbestu dla radnych i sołtysów z gmin. Przed rozpoczęciem realizacji zadań z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest w mediach lokalnych oraz na stronach internetowych gminnych i powiatowych jest zamieszczana aktualna informacja o akcji usuwania azbestu, tj. terminy składania wniosków, formularze i inne niezbędne informacje.

Województwo Zachodniopomorskie

Brak informacji o działaniach edukacyjno-informacyjnych.

2.3. Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest

2.3.1. Usuwanie wyrobów zawierających azbest

W 2002 r. oszacowano, że na terenie Polski znajduje się 15,5 mln Mg wyrobów azbestowych. Z całą pewnością można przyjąć, że od 2002 r. nie wzrastała ilość wyrobów zawierających azbest. Przez 8 lat realizacji *Programu* udało się unieszkodliwić w sposób udokumentowany 1,25 mln Mg odpadów azbestowych, a więc średniorocznie 156 tys. Mg. Tempo usuwania wyrobów zawierających azbest jest niewielkie, jednakże można zauważyć tendencję wzrostową.

Aby osiągnąć założony cel, tj. usunąć do końca 2032 r. 14,25 mln Mg wyrobów zawierających azbest należy czterokrotnie zwiększyć tempo usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.

W latach 2009-2010 unieszkodliwiono 214,8 tys. Mg odpadów azbestowych. Dane te pozyskano ze składowisk odpadów (tabela 2). W związku z obowiązującym systemem sprawozdawczości o gospodarce odpadami dane za 2010 r. dotyczące ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest, a zatem wytworzonych odpadów azbestowych, będą dostępne w II połowie 2011 r. Brak tych danych uniemożliwia dokonanie pełnej analizy tempa usuwania wyrobów zawierających azbest.

Na podstawie danych dotyczących zeskładowanych odpadów azbestowych można wywnioskować, iż tempo usuwania wyrobów azbestowych utrzymuje się wciąż na niskim poziomie. Niebagatelny wpływ na taki stan miały wprowadzone w 2009 r. i obowiązujące przez cały rok 2010 regulacje prawne uniemożliwiające jednostkom samorządu terytorialnego dofinansowywanie mieszkańcom prac związanych z wycofywaniem z użytkowania wyrobów azbestowych.

Tabela 2.

Ilości usuniętych wyrobów azbestowych i składowanych odpadów azbestowych [Mg].

województwo		usunięte wyroby		składowane	
		2009	2010	2009	2010
1.	dolnośląskie	1 457,80	b.d.	6 283,99	3 933,78
2.	kujawsko-pomorskie	9 908,31	b.d.	9 704,76	11 146,74
3.	lubelskie	3 386,45	b.d.	13 503,20	28 728,81
4.	lubuskie	4 472,90	51,52	4 510,45	3 731,92
5.	łódzkie	2 681,67	b.d.	3 109,25	7 284,00
6.	małopolskie	3 682,33	3 456,49	12 913,74	13 078,17
7.	mazowieckie	20 929,45	5 907,63	0,00	92,00
8.	opolskie	333,58	40,72	0,00	0,00
9.	podkarpackie	200,76	231,63	355,32	554,48
10.	podlaskie	1 074,15	b.d.	37,33	6,27
11.	pomorskie	1 791,67	b.d.	831,31	369,80
12.	śląskie	4 459,41	b.d.	5 922,06	5 750,80
13.	świętokrzyskie	1 188,31	b.d.	34 005,88	33 765,15
14.	warmińsko-mazurskie	1 606,45	b.d.	982,48	1 220,18
15.	wielkopolskie	5 537,47	b.d.	5 382,18	6 154,00
16.	zachodniopomorskie	2 387,35	b.d.	780,61	641,10
RAZEM		65 098,04	9 687,99	98 322,55	116 457,20

Na początku 2011 r. weszła w życie zmiana ustawy – Prawo ochrony środowiska, która przywróciła samorządom możliwość udzielania dotacji swoim mieszkańcom z budżetów gmin i powiatów na usuwanie wyrobów azbestowych, co powinno przyczynić się do wzrostu tempa usuwania azbestu na terenie kraju.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uruchomił program priorytetowy, w ramach którego przekazuje do wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej środki przeznaczone na dotacje dla samorządów na działania związane z usuwaniem azbestu.

Jednym z warunków skutecznego przyspieszenia jest przede wszystkim opracowanie gminnych programów usuwania azbestu i zgromadzenie rzetelnych informacji na temat ilości i rozmieszczenia tych wyrobów.

Ponadto w przepisach prawnych już zostały stworzone pewne możliwości zmniejszenia ilości wyrobów, które powinny być usunięte – umożliwiono pozostawianie w ziemi rur azbestowo-cementowych z wyłączonych z użytkowania rurociągów.

Przepisy dopuszczają również możliwość wykorzystania wyrobisk górniczych do składowania odpadów azbestowych. Projekt uruchomienia składowiska podziemnego w kopalni Bogdanka, w ramach którego będzie można składować odpady azbestowe z całego województwa lubelskiego oraz województw ościennych, jest już zaawansowany. Dla projektu w kopalni Bogdanka oraz dla potencjalnych innych składowisk podziemnych bardzo istotne jest przyjęcie zerowej stawki opłaty za składowanie odpadów azbestowych. Taką propozycję zawarto w projekcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo geologiczne i górnicze.

2.3.2. Wsparcie szkoleń lokalnych

Program zakłada wzmocnienie procesu usuwania azbestu poprzez rozszerzenie grona podmiotów uprawnionych do usuwania wyrobów zawierających azbest. Założenia do projektu ustawy o azbestie zawierają taką możliwość.

Na zorganizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm, przewidziane zostało wsparcie finansowe ze środków Ministra Gospodarki w wysokości 16,3 mln zł w następującym układzie rocznym:

- w 2010 r. – 0,6 mln zł,
- w 2011 r. – 0,7 mln zł,
- w 2012-2015 – 3,3 mln zł (rocznie – ok. 0,8 mln zł)
- w 2016-2032 r. – 11,7 mln zł (wielkości wsparcia zadań w danym roku kalendarzowym będą ustalane przy podziale środków budżetowych).

Dofinansowanie szkoleń lokalnych uruchomiono w 2010 r. Dotację na zorganizowanie szkoleń lokalnych dla ochotniczych straży pożarnych, straży miejskiej, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych uzyskały dwie jednostki samorządu terytorialnego na łączną kwotę 26.880,00 zł. Niewielka kwota wykorzystana w stosunku do zakładanej wynika z faktu, iż inne oferty składane przez jednostki samorządu terytorialnego na dofinansowanie tego działania nie spełniały warunków formalnych lub były przygotowane bez nienależytej staranności (brak szczegółowego opisu szkoleń, harmonogramu merytorycznego i finansowego).

Zakłada się, iż projekt lokalnych szkoleń w gminach uruchomiony w 2010 r. będzie cieszył się coraz większym zainteresowaniem ze strony jednostek samorządu terytorialnego.

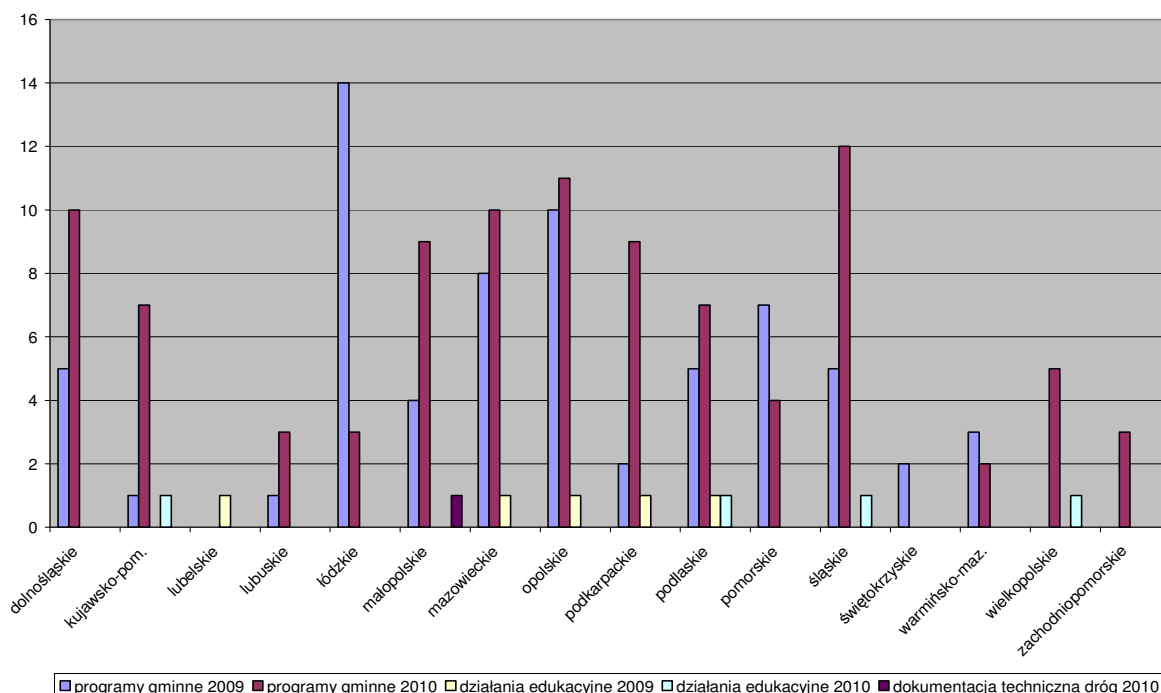
2.3.3. Programy usuwania azbestu

Wsparcie finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest zostało zaplanowane w następujący sposób:

- 2009 r. – 1,3 mln zł
- 2010 r. – 1,5 mln zł
- 2011 r. – 1,5 mln zł
- 2012-2015 r. – 5,7 mln zł (rocznie – ok. 1,4 mln zł).

Minister Gospodarki w 2009 r. udzielił dotacji 74 jednostkom samorządu terytorialnego z całej Polski na opracowanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest na łączną kwotę 1,58 mln zł.

W roku 2010 dotację otrzymało 96 jednostek samorządu terytorialnego, w tym jeden urząd marszałkowski uzyskał wsparcie na opracowanie wojewódzkiego programu usuwania azbestu, na łączną kwotę 1,59 mln zł (rys. 2).

Rys. 2.
Dotacje MG dla jednostek samorządu terytorialnego w latach 2009-2010.

W obu latach udzielono dotacji na kwoty wyższe niż pierwotnie planowano, co jest wynikiem niskiego wykorzystania środków w pozostałych działaniach. Podsumowując, należy podkreślić, iż z roku na rok wzrasta ilość udzielanych dotacji przy stosunkowo niewielkim wzroście wydatkowanej kwoty. Jest to związane ze wzrostem konkurencji na rynku usług polegających na inwentaryzacji wyrobów azbestowych oraz opracowywaniu programów usuwania azbestu, a więc zmniejszeniem się kosztów. Równocześnie, wobec przyjęcia przez Ministerstwo Gospodarki zasady współfinansowania działań przez beneficjentów (udział własny), obniżono jednostkową kwotę dotacji i uzyskano wzrost zaangażowania w realizację zadań ze strony jednostek samorządu terytorialnego przy corocznym wzroście liczby beneficjentów.

Zakłada się, iż do 2012 r. zostanie zakończona rzetelna inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, a dane ze wszystkich gmin i województw zostaną wprowadzone do Bazy Azbestowej. Wspieranie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest jest przewidziane do 2015 r., kiedy powinien zostać zakończony okres planowania działań w zakresie usuwania wyrobów azbestowych.

Ministerstwo Gospodarki nie dysponuje pełnymi danymi dotyczącymi gminnych programów usuwania azbestu. Zebrane przez Federację Zielonych GAJA dane ankietowe kształtują dość pozytywny obraz stanu wiedzy samorządów gminnych o wykorzystywanych wyrobach zawierających azbest. 82% gmin twierdzi, iż ma zrobioną inwentaryzację wyrobów zawierających azbest znajdujących się na ich terenie (tab. 3). Niepokoi fakt, iż 1/5 gmin nie zajmuje się tym zagadnieniem i nie rozpoczęła działań mających na celu oczyszczenie gminy z azbestu.

Problemem jest także zebranie tych danych w jednym miejscu, którym powinna być Baza Azbestowa. Zachęcanie gmin do korzystania z Bazy Azbestowej jest prowadzone od

wielu lat, natomiast rozpoczęcie prac legislacyjnych przez Ministra Środowiska nad projektami rozporządzeń, które ustalą Bazę Azbestową jako obligatoryjny rejestr wyrobów zawierających azbest powinno zapewnić kompletność danych w Bazie Azbestowej, co pozwoli na rzetelną ocenę stanu realizacji Programu.

Tabela 3.

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w gminach.

województwo		liczba gmin	liczba gmin, które podały, że mają inwentaryzację	
			liczba	%
1.	dolnośląskie	169	125	74
2.	kujawsko-pomorskie	144	129	90
3.	lubelskie	213	192	90
4.	lubuskie	83	55	66
5.	łódzkie	177	148	84
6.	małopolskie	182	120	66
7.	mazowieckie	314	267	85
8.	opolskie	71	64	90
9.	podkarpackie	159	130	82
10.	podlaskie	118	101	86
11.	pomorskie	123	102	83
12.	śląskie	167	132	79
13.	świętokrzyskie	102	86	84
14.	warmińsko-mazurskie	116	100	86
15.	wielkopolskie	226	189	84
16.	zachodniopomorskie	114	97	85
RAZEM		2478	2 037	82

źródło: Federacja Zielonych GAJA

Tabela 4.

Dane dotyczące gminnych programów usuwania azbestu.

województwo		liczba gmin	dane za 2009		dane za 2010	
			liczba	%	liczba	%
1.	dolnośląskie	169	79	47	88	52
2.	kujawsko-pomorskie	144	28	19	43	30
3.	lubelskie	213	139	65	175	82
4.	lubuskie	83	33	40	36	43
5.	łódzkie	177	37	21	68	38
6.	małopolskie	182	38	21	65	36
7.	mazowieckie	314	136	43	227	72
8.	opolskie	71	16	23	34	48
9.	podkarpackie	159	22	14	50	31
10.	podlaskie	118	71	60	87	74
11.	pomorskie	123	62	50	91	74
12.	śląskie	167	38	23	69	41
13.	świętokrzyskie	102	52	51	69	68
14.	warmińsko-mazurskie	116	13	11	43	37
15.	wielkopolskie	226	122	54	149	66
16.	zachodniopomorskie	114	62	54	96	84
RAZEM		2478	948	38	1390	56

źródło: Federacja Zielonych GAJA

Gminy, które uchwałyły programy usuwania azbestu, uznać można za zaangażowane w usuwanie azbestu na swoim terenie. W 2009 r. zaledwie 38% gmin deklarowało posiadanie uchwalonego programu lokalnego. Na koniec 2010 r. wskaźnik ten wzrósł do 56%, co procentuje możliwością aplikowania w wojewódzkich funduszach ochrony środowiska i gospodarki wodnej o środki finansowe, które gmina może wykorzystać na oczyszczanie gminy z azbestu i wspieranie wycofywania z użytkowania wyrobów azbestowych przez swoich mieszkańców. Niestety nadal potwierdza to niewystarczającą aktywność jednostek samorządu terytorialnego.

2.3.4. Oczyszczanie z azbestu obiektów użyteczności publicznej

Tereny publiczne, obiekty użyteczności publicznej oraz były zakłady produkujące wyroby zawierające azbest powinny zostać jak najszybciej oczyszczone z azbestu i wyrobów zawierających azbest w celu podniesienia standardu życia mieszkańców danej społeczności.

Celowi temu służyła m.in. udzielona w 2009 r. dotacja na opracowanie dokumentacji technicznej obiektów stanowiących własność województwa lubelskiego.

Przygotowano zbiorcze opracowanie o byłych zakładach, które stosowały azbest w produkcji. Informacje te zostały zamieszczone na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki. Pokazano, iż możliwe jest oczyszczenie takiego obiektu z azbestu i nadanie mu nowej funkcji gospodarczej i społecznej.

W 2010 r. udzielono dotacji gminie Szczucin, woj. małopolskie, na opracowanie dokumentacji dla 11,5 km dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest oraz dla gminnego centrum handlowego o powierzchni 1,1 ha. Tym samym kolejny odcinek dróg utwardzonych odpadami azbestowymi przygotowano do rozpoczęcia procesu zabezpieczania przed emisją azbestu do powietrza. W sumie na terenie gminy Szczucin zabezpieczono już 143,7 km dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

Drugą gminą, w której także utwardzono drogi lokalne odpadami zawierającymi azbest, jest Małkinia Górna, woj. mazowieckie. Na terenie gminy zidentyfikowano wiele miejsc występowania dróg gruntowych utwardzonych odpadami azbestowym o łącznej długości 34,25 km. Rozpoczęto pokrywanie ich ziemią z pospółką i utwardzanie nawierzchnią asfaltową. Dotychczas zabezpieczono 19,23 km.

Wsparcie finansowe prac przygotowawczych do oczyszczania z azbestu obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest – opracowanie niezbędnej dokumentacji technicznej i projektowej w Programie zaplanowano w następujący sposób:

- 2009 r. – 0,3 mln zł
- 2010 r. – 0,3 mln zł
- 2011 r. – 0,3 mln zł
- 2012-2015 r. – 2,0 mln zł (rocznie – ok. 0,5 mln zł).

W 2009 r. wydatkowano kwotę 0,16 mln zł. W 2010 r. udzielono dotacji gminie Szczucin w kwocie 0,25 mln zł. Pozostałą część środków przesunięto na dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego na opracowanie programów usuwania azbestu. Wsparcie tych działań planowane jest do 2015 r.

2.4. Składowiska odpadów zawierających azbest

Na koniec 2010 r. funkcjonowało 30 składowisk odpadów zawierających azbest (rys. 3), w tym:

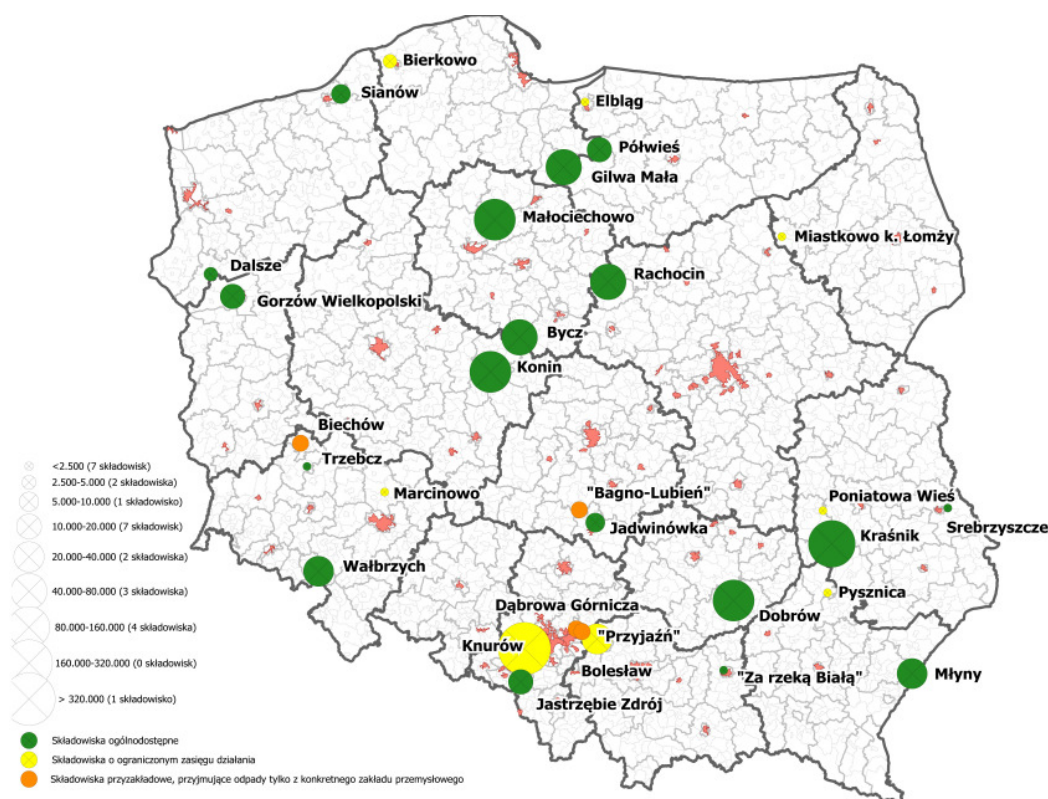
- 26 składowisk ogólnodostępnych (tab.5);
- 4 składowiska zakładowe (tab.6).

Wolna pojemność na istniejących ogólnodostępnych składowiskach odpadów azbestowych została wyliczona na 1,17 mln m³.

Odpady zawierające azbest zostały także złożone na 14 zamkniętych już składowiskach odpadów (tab.7). W tabeli 6 ujęto także składowiska odpadów azbestowych zlokalizowane przy byłych zakładach produkujących wyroby zawierające azbest. Na podstawie dostępnych danych i szacunków można ocenić, iż zeskładowano na nich 992 tys. Mg odpadów azbestowych.

W najbliższych latach planowana jest rozbudowa 11 istniejących oraz uruchomienie kolejnych 15 składowisk odpadów zawierających azbest, w tym jednego składowiska podziemnego, o łącznej pojemności 3,7 mln m³. Szczegółowe informacje zostały zaprezentowane w tabeli 8. Najtrudniejszy dostęp do składowisk odpadów azbestowych jest w woj. mazowieckim i podlaskim, jednakże ze względu na brak inwestycji w tych regionach można przewidywać, iż odpady azbestowe z tych województw będą kierowane na składowiska w woj. lubelskim, m.in. na składowisko podziemne KWK Bogdanka.

Rozmieszczenie składowisk odpadów zawierających azbest obrazuje mapa, która w wersji interaktywnej, jako źródło informacji o poszczególnych obiektach oraz o możliwościach pozyskiwania środków finansowych na ich budowę i modernizację, została zamieszczona na stronie www.bazaazbestowa.pl.

Rys. 3.
Rozmieszczenie składowisk odpadów zawierających azbest.

Tabela 5.
Ogólnodostępne składowiska odpadów zawierających azbest w układzie wojewódzkim (31.12.2010).

Lp.	Województwo	Nazwa i lokalizacja	Wolna pojemność [m ³]	Ograniczenie terenowe
1	Dolnośląskie	Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych	31 793	
2		Składowisko odpadów w Marcinowie, gm. Trzebnica	950	Gmina Trzebnica
3		Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne – wydzielona kwatera Trzebcz, gm. Polkowice	1 205	
4	Kujawsko-Pomorskie	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Małociechowo, gm. Pruszcz	99 289	
5		UTYLIZACJA ODPADÓW Zakład Instalacji Sanitarnych, Bycz, gm. Piotrków Kujawski	49 000	
6	Lubelskie	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś, gm. Poniatowa	950	
7		Składowisko Piaski Zarzecze II, Kraśnik	112 511 ¹⁾ 97 000 ²⁾	
8		Składowisko Odpadów Azbestowych Srebrzyszcze, gm. Chełm	850	
9	Lubuskie	Składowisko Odpadów Azbestowych, Chróścik, gm. M. Gorzów Wielkopolski	15 500	
10	Łódzkie	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka, gm. Radomsko	8 000	
11	Małopolskie	Składowisko Odpadów w Ujkowie Starym, gm. Bolesław	38 148	Województwo Małopolskie
12		Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o., Tarnów	2 400	
13	Mazowieckie	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Rachocin	44 800	Województwo Mazowieckie

Lp.	Województwo	Nazwa i lokalizacja	Wolna pojemność [m ³]	Ograniczenie terenowe
	Opolskie	Brak składowisk		
14	Podkarpackie	Składowisko Odpadów w Młynach, gm. Radymno	35 643	
15		Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Pysznica	200	Gmina Pysznica
16	Podlaskie	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Miastkowo	386	Miasto Łomża i gmina Miastkowo
17	Pomorskie	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie, gm. Słupsk	3 450	Miasto i powiat Słupsk
18		Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., Gilwa Mała, gm. Kwidzyn	55 000	
19	Śląskie	Składowisko odpadów innych niż niebezpiecznych i obojętne, Knurów	333 000	Województwo Śląskie
20		COFINCO-POLAND, Jastrzębie Zdrój	14 800	
21	Świętokrzyskie	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o., Dobrów, gm. Tuczępy	102 627	
22	Warmińsko-Mazurskie	Kwatera na odpady niebezpieczne, Półwieś, gm. Zalewo	15 000	
23		Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., Elbląg	1 000	Miasto Elbląg
24	Wielkopolskie	Składowisko odpadów niebezpiecznych, Konin,	95 000	
25	Zachodniopomorskie	Regionalny Zakład Odzysku Odpadów, Sianów	8 000	
26		EKO-MYŚL Sp. z o.o., Dalsze, gm. Myślibórz	4 459	
RAZEM:			1 170 961	

1) odpady wielkowiarymowe

2) odpady drobne

Tabela 6.

Zakładowe składowiska odpadów zawierających azbest w układzie wojewódzkim (31.12.2010).

Lp.	Nazwa i lokalizacja/właściciel	Wolna pojemność m ³
DOLNOŚLĄSKIE		
1	Składowisko Odpadów Przemysłowych w Biechowie, KGHM Polska Miedź S.A., Oddział Huta Miedzi „Głogów”	b.d.
ŁÓDZKIE		
2	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych "Bagno-Lubień", PGE Elektrownia Bełchatów S.A.	1% pojemności
ŚLĄSKIE		
3	Kwatera do składowania odpadów azbestowych na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, Dąbrowa Górnicza, Koksownia Przyjaźń Sp. z o.o.	składowisko wypełnione
4	Składowisko odpadów azbestowych w Dąbrowie Górniczej, ARCELORMITTAL POLAND S.A.	529

Tabela 7.**Zamknięte składowiska odpadów zawierających azbest w układzie wojewódzkim (31.12.2010).**

Lp.	Nazwa i lokalizacja	Ilość zdeponowanych odpadów [Mg]	Rok zamknięcia	Uwagi
DOLNOŚLĄSKIE				
1	Ecoren DKE Sp. z o.o. Godzikowice g. Oława	4 200*	2007	Zamknięte
KUJAWSKO-POMORSKIE				
2	ANWIL Włocławek Włocławek	186,02	2007	Zamknięte
LUBELSKIE				
3	Dawne Lubelskie Zakłady Eternitu - składowisko odpadów poprodukcyjnych, rejon ul. Kasprowicza (gm. Wólka Lubelska), wyrobisko po kopalni kruszyw	b.d. (Hały o wysokości 4-5 m)	przed 2006 rokiem	Odpady przykryto warstwą piasku
ŁÓDZKIE				
4	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych "Bagno-Lubień", PGE Elektrownia Bełchatów S.A.	28 621	b.d.	Nie deponuje się odpadów
5	EKO-BORUTA S. Z o.o. Zgierz	10 000	2005	Zamknięte
MAŁOPOLSKIE				
6	„Dachy szczucińskie” Sp. z o.o., Szczucin, obecnie centrum logistyczno-magazynowe „Zielony Port” - składowisko odpadów poprodukcyjnych przyległe do terenu zakładu	b.d.	b.d.	Prowizorycznie zabezpieczone
MAZOWIECKIE				
7	Fabryka okładzin ciernych POLMO, gm. Marki, obecnie Fromar Borg Automotive SA – składowisko odpadów poprodukcyjnych	b.d.	2010	Zamknięte

Lp.	Nazwa i lokalizacja	Ilość zdeponowanych odpadów [Mg]	Rok zamknięcia	Uwagi
8	Składowisko "KONIA GÓRA" w Rzeczkowie gmina Wierzbica, po Fabryce Styropianu i Wyrobów Pokryciowych IZOLACJA w Wierzbicy	200 000*	2005	Zamknięte
9	Składowisko odpadów cementowo-azbestowych Zawisty Podleśne po Mazowieckim Przedsiębiorstwie Materiałów Izolacji Budowlanej "IZOLACJA" w Małkini	320 000*	1990	Zamknięte
POMORSKIE				
10	Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o., Gdańsk (Szadółki)	0**	2005	Zamknięte
ŚLĄSKIE				
11	Świętochłowice - teren po eksploatacji hałdy huty Florian	10 042,00	2008	Zamknięto kwaterę
12	Nielegalne składowisko po Przedsiębiorstwie Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Ogrodzieńcu (około 2,5 km od zakładu na terenie wyrobiska po cementowni)	350 000*	2008	Rekultywacja ma nastąpić w 2011 r.
WIELKOPOLSKIE				
13	Cembrit S.A. d. IZOPOL, Trzemeszno Pasieka	68 000	2007	Zamknięte
ZACHODNIOPOMORSKIE				
14	Składowisko Odpadów Stałych w Marianowie	1578	2012	Nie deponuje się odpadów

* wartość szacunkowa

** w 2009 r. przy modernizacji zakładu wywieziono złożone w mogiłnikach odpady na inne składowisko

Tabela 8.

Planowane składowiska odpadów zawierających azbest w układzie wojewódzkim (31.12.2010).

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
KUJAWSKO-POMORSKIE								
1	ECO-POL Sp. z o.o. ul. Dworcowa 9 86-120 Pruszcz Tel.: 52 330 80 65 52 332 08 26 604 976 270	ECO-POL Sp. z o.o.	Małociechowo	Małociechowo, 86-120 Pruszcz	Pruszcz	b.d.	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. W 2010 r. nastąpiła planowana rozbudowa. Planowany jest dalszy rozwój
2	Zakład Instalacji Sanitarnych ul. Szybkiej 30 88-200 Radziejów	Zakład Instalacji Sanitarnych	Bycz	Bycz, 88-230 Piotrków Kujawski	Piotrków Kujawski	200 000	kwaterami wg potrzeb	W 2010 r. składowisko uruchomiono jako ogólnodostępne. Przewidywana jest rozbudowa.
LUBELSKIE								
0	ALPINE Dariusz Orzechowski Luszkówko 6B 86-120 Pruszcz Tel.: 52 33 20 826	Składowisko odpadów niebezpiecznych	Łukowisko	Działki 64/1 i 64/2	Międzyrzec Podlaski	215 600	b.d.	Odstąpiono od realizacji

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
3	Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. 22-100 Chełm ul. Ks. P. Skargi 11 Tel.: 82 560 50 20	Składowisko odpadów azbestowych w Srebrzyszczu	Srebrzyszcze	Srebrzyszcze	Chełm	b.d.	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. Przewidywana jest rozbudowa.
4	Międzygminny Związek Celowy we Włodawie ul. Piłsudskiego 41 22-200 Włodawa Tel.: 82 572 24 46	Zakład Zagospodarowania Odpadów we Włodawie	Włodawa	22-200 Włodawa	Włodawa	15 150	01.01. 2012 r.	
0	Urząd Miasta Tomaszów Lubelski ul. Lwowska 57 22-600 Tomaszów Lubelski Tel.: 84 664 37 40	Zakład Zagospodarowania Odpadów w Rogóźnie	Rogóżno	teren ok.10 ha własność gminy miejskiej	Tomaszów Lubelski	do 12 000 1 kwatera	01. 2012 r.	Odstąpiono od realizacji
5	Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. Bogdanka 21-013 Puchaczów Tel.: 81 462 56 01 81 462 59 12	„Bogdanka” (składowisko podziemne)	Bogdanka	Puchaczów	Puchaczów	2 200 000 z możliwością sukcesywnego powiększenia	koniec 2012 r.	

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
ŁÓDZKIE								
6	Związek Międzygminny „BZURA” ul. Pijarska 1 99-400 Łowicz Tel.: 46 839 62 71	Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów Komunalnych wydzielona kwateryna na odpady zawierające azbest	Piaski Bankowe	Piaski Bankowe	Bielawy	283 000	I kw. 2013 r.	Zawieszono realizację
7	Eko-Radomsko Sp. z o.o. ul. Narutowicza 5B 97-500 Radomsko Tel. 44 683 25 31	Eko-Radomsko	Radomsko	Radomsko	Radomsko	21 000	IV kw. 2011 r.	
MAŁOPOLSKIE								
8	Miejsko-Przemysłowa Oczyszczalnia Ścieków Sp. z o.o. ul. Nadwiślańska 46 32-600 Oświęcim Tel.: 33 847 34 33 605 247 873	Składowisko odpadów zawierających azbest	Oświęcim	ul. Nadwiślańska 46	Oświęcim	9 500	marzec/ kwiecień 2011 r.	

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
9	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów Tel.: 14 637 27 30	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o.	Tarnów	ul. Kwiatkowskiego 8	Tarnów	1 675	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. Po upływie roku 2010 właściciel składowiska odmówił udzielenia jakichkolwiek informacji. Podano dane z roku 2009
PODKARPACKIE								
10	Gmina Ostrów Ostrów 225 39-103 Ostrów Tel.: 17 745 11 60	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzielonymi kwaterami na odpady niebezpieczne zawierające azbest	Kozodrza	Kozodrza; 39-103 Ostrów	Ostrów	17 740 (Dwie kwatery po 8 870)	W II połowie 2011 r. zostanie oddana I kwatery	

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
PODLASKIE								
11	Komunalny Zakład Budżetowy w Jedwabnem ul. Mickiewicza 4 18-420 Jedwabne Tel.: 86 21 72 219	Składowisko Odpadów Budowlanych Zawierających Azbest na terenie Składowiska Odpadów Komunalnych	Korytki	18-420 Jedwabne	Jedwabne	41 500 (I etap 20 000, II etap 21 500)	2015	
12	Urząd Miejski w Michałowcu ul. Wąska 1 16-050 Michałowcu Tel.: 85 71 31 783	Urząd Miejski w Michałowcu	Michałowcu	ul. Wąska 1	Michałowcu	b.d.	b.d.	
13	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Polowa 19 18-300 Zambrów Tel.: 86 271 52 52	Zakład Zagospodarowania Odpadów	Czerwony Bór	Czerwony Bór, gmina Zambrów	Zambrów	Docelowo 147 700 (I etap 4 300)	grudzień 2011	

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
14	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Zakład Budżetowy ul. Akademicka 22 18-400 Łomża Tel.: 86 218 64 88	Składowisko Odpadów Innych niż Niebezpieczne i Obojętne z wydzieloną Kwaterą na Odpady Zawierające Azbest	Miastkowo	18-413 Miastkowo/okolice wsi Korytki Leśne i Czartoria	Miastkowo	8 400	2011	Składowisko działające, ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
POMORSKIE								
15	Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o. Stary Rynek 1 83-600 Chojnice Tel.: 52 397 18 00 w.63	Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o.	Nowy Dwór	Nowy Dwór, gmina Chojnice	Chojnice	3 377	2013 r.	
16	Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o. ul. Jabłoniowa 55 80-180 Gdańsk Tel.: 58 30 39 951	Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o.	Gdańsk (Szadółki)	ul. Jabłoniowa 55	Miasto Gdańsk	163 300	22.05. 2011 r.	

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
ŚLĄSKIE								
17	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Świętochłowicach Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76 41-608 Świętochłowice Tel.: 32 345 15 70	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Świętochłowicach	Świętochłowice	ul. Wojska Polskiego, 41- 603 Świętochłowice	Świętochłowice	18 000	styczeń 2012 r.	
18	COFINCO POLAND Sp. z o.o. ul. Graniczna 29 40-956 Katowice Tel.: 32 256 44 18	COFINCO- POLAND Sp. z o.o.	Jastrzębie Zdrój	ul. Dębiny 36	Jastrzębie Zdrój	40 000	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
19	Miejski Zakład Składowania Odpadów Sp. z o.o. w Sosnowcu 41-200 Sosnowiec ul. Grenadierów skr. poczt. 86 Tel. 32 263 47 23	Miejski Zakład Składowania Odpadów Sp. z o.o. w Sosnowcu	Sosnowiec	ul. Grenadierów	Sosnowiec	510 000	II poł. 2012 r.	

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
ŚWIĘTOKRZYSKIE								
20	ŚRODOWISKO I INNOWACJE Sp. z o.o. Dobrow 8 28-142 Tuczępy Tel.: 15 864 51 13		Dobrow	Dobrow 8	Tuczępy	b.d.	b.d.	Składowisko działające, ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
WARMIŃSKO-MAZURSKIE								
21	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. 14-100 Ostróda ul. 3-go Maja 8 Tel.: 89 646 42 51	Składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	Półwieś	Półwieś	Zalewo	1,8 ha	2013 – 2014	Składowisko działające ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
22	Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. 11-200 Bartoszyce, ul. Bema 38 Tel. 89 761 06 80	Kwatera przy składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne	Bartoszyce	Bartoszyce	Bartoszyce	47 201	2011/2012	

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
WIELKOPOLSKIE								
23	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Sulańska 11 62-510 Konin Tel.: 63 249 36 24	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych w Koninie	Konin	Konin	Konin	b.d.	b.d.	Składowisko działające ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
ZACHODNIOPOMORSKIE								
24	Międzygminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. Wardyn Górnny 35, 78-320 Połczyn-Zdrój Tel.: 94 716 29 38	Zakład Gospodarki Odpadami w Wardyniu Górnym	Wardyn Górnny	Wardyn Górnny	Połczyn Zdrój	30 000	b.d.	
25	EKO-MYŚL Sp. z o.o. 74-300 Myślibórz, Dalsze 36 Tel.: 95 747 56 53	EKO-MYŚL Sp. z o.o.	Myślibórz	Dalsze 36	Myślibórz	b.d.	b.d.	Składowisko działające ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.

Lp.	Inwestor adres telefony	Lokalizacja				Planowana pojemność [m ³]	Planowa na data uruchomienia	Uwagi
		Nazwa	Miejscowość	Adres	Gmina			
26	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. 75-724 Koszalin, ul. Komunalna 5 Tel.: 94 348 44 44	Regionalny Zakład Odzysku Odpadów	Sianów	ul. Lubuszan 80	Sianów	b.d.	b.d.	Składowisko działające ogólnodostępne. Planowana jest rozbudowa.
RAZEM						3 702 143 + 1,8 ha		

2.5. Modernizacja Bazy Azbestowej

W 2009 r. rozpoczęto modernizację Bazy Azbestowej wprowadzając niezbędne elementy umożliwiające utworzenie do 2012 r. Bazy Azbestowej – Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Funkcjonowanie Bazy Azbestowej w podstawowym zakresie polega na rejestrowaniu informacji o miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz ilości i jakości tych wyrobów. Pozwala także na bieżące określanie stopnia zaawansowania prac związanych z ich usuwaniem z terenu kraju w układzie gmin, powiatów i województw oraz unieszkodliwianiem powstających odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Gromadzone w Bazy Azbestowej dane są wykorzystywane w systemie monitoringu realizacji Programu przez administrację rządową, wojewódzką i gminną, a od roku 2010 również przez administrację powiatową. W bazie azbestowej gromadzone są również informacje o składowiskach odpadów azbestowych, aktach prawnych dotyczących problematyki azbestowej, firmach zajmujących się usuwaniem wyrobów azbestowych, firmach przemieszczających odpady azbestowe na składowiska i firmach prowadzących szkolenia z tematyki azbestowej. W Bazy Azbestowej są również dostępne opracowanie i filmy instruktażowe z obszaru usuwania azbestu i pozyskiwania na ten cel wsparcia finansowego.

Rosnące z roku na rok oczekiwania wobec funkcjonalności tego systemu spowodowały podjęcie decyzji o gruntownej przebudowie Bazy Azbestowej. Zmieniono konstrukcję większości tabel w bazie danych oraz szatę graficzną strony internetowej, która umożliwia wejście do systemu.

Generalnym założeniem było zachowanie w Bazy Azbestowej wszystkich istniejących do tej pory zbiorów w taki sposób, aby korzystanie z nich było maksymalnie ujednolicone i dawało więcej możliwości.

Zachodziła również niezbędna potrzeba ułatwienia użytkownikom wprowadzania danych do systemu poprzez uaktywniające się w trakcie pracy podpowiedzi, m.in. otwierające się słowniki. Stało się to konieczne ze względu na powiązanie wprowadzanych do Bazy Azbestowej danych z Krajowym Rejestrem Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju (TERYT), ponieważ jedynie ściśle sformalizowanie sposobu wprowadzania danych, wykluczające jakkolwiek dowolność, daje możliwość wykorzystania danych z bazy w Elektronicznym Systemie Informacji Przestrzennej.

Dotychczasowa modyfikacja systemu zachowuje tradycyjne ułożenie istniejących do tej pory zbiorów i stosowaną wcześniej kolorystykę, co podkreśla ciągłość obu systemów i respektuje przyzwyczajenia użytkowników (rys. 4).

Copyright EKOFOL II S.A.

EKOFOL II S.A.
tel/fax: 32 289 91 45
41 - 902 Bytom ul. Korfanego 45
www.ekofol.pl

Rys. 4
Strona główna Bazy Azbestowej.

Poniżej wskazano najważniejsze zmiany wpływające na działanie systemu:

- połączono pola opisujące lokalizację wyrobu z Krajowym Rejestrem Urzędowym Podziału Terytorialnego Kraju – TERYT. W starym systemie ujednoczone były nazwy województw, powiatów i gmin. W nowym – rozszerzono ujednoczenie nazewnictwa o nazwy miejscowości i ulic;
- została zmieniona „Lista wyrobów”. W nagłówku każdej kolumny zamieszczono filtr umożliwiający szybkie odszukanie rekordów zawierających żądane wartości: *Kod wyrobu, Nazwisko, imię/Nazwa, Miejscowość, Ulica, Numer domu, Numer działki ewidencyjnej, Rodzaj zabudowy*;

- w celu ułatwienia użytkownikowi przeglądania nierzadko wielu tysięcy rekordów umożliwiono wyświetlanie na jednej stronie od 20 do 500 pozycji;
- wprowadzono nowe pola: *nazwa lokalizacji wyrobu*, *numer i data aktualizacji dokumentu* oraz *data wpływu dokumentu* (dla przedsiębiorców), *rodzaj zabudowy*, *jednostka miary dla wyrobu unieszkodliwionego*;
- usunięto pola: *numer lokalu*, *kod pocztowy i poczta* dla lokalizacji wyrobu oraz pola *czy wyrób jest wykorzystywany* i *rok zaprzestania wykorzystywania wyrobu*;
- umożliwiono wprowadzanie informacji o unieszkodliwieniu wyrobu w innych jednostkach niż informacja dotycząca inwentaryzacji, usprawniając jednocześnie funkcjonujący w poprzednim systemie dynamiczny sposób przeliczania zinwentaryzowanej, unieszkodliwionej i pozostającej do unieszkodliwienia ilości wyrobu zawierającego azbest;
- wprowadzono formatowanie pól *numer działki ewidencyjnej* i *obręb ewidencyjny*. W pierwszym z tych pól można wprowadzić jedynie cyfry i znak „/”, natomiast w drugim system podpowiada użytkownikowi wprowadzenie wartości w formacie *wwppgg_r.xxxx*, gdzie *ww* – kod GUS województwa, *pp* – kod GUS powiatu, *gg* – kod GUS gminy, *r* – rodzaj gminy, *xxxx* – właściwy numer obrębu;
- wprowadzono sprawdzanie poprawności wypełnienia pól *PESEL*, *NIP*, *REGON*;
- wprowadzono ułatwienia umożliwiające użytkownikom sortowanie, filtrowanie i drukowanie zawartych w bazie informacji;
- rozbudowano wyszukiwanie zaawansowane o możliwość odfiltrowania danych według pól *województwo*, *powiat*, *gmina*;
- całkowicie zmieniono sposób prezentacji danych zagregowanych umieszczając w jednym wierszu dane dotyczące zinwentaryzowanej, unieszkodliwionej oraz pozostającej do unieszkodliwienia ilości wyrobów zawierających azbest z podziałem na osoby fizyczne, osoby prawne oraz podając sumę całkowitą. W takim układzie dane prezentowane są dla każdej jednostki samorządu terytorialnego i dla każdego rodzaju wyrobu;
- wprowadzono zmianę w zasadach logowania – dostęp imienny;
- dodano rozróżnienie wyrobów zawierających azbest: W03.1 – Rury i złącza azbestowo-cementowe do unieszkodliwienia oraz W03.2 – Rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi;
- dodano możliwość zapisów inwentaryzacyjnych dotyczących W12.1 – Dróg zabezpieczonych i W12.2 – Dróg niezabezpieczonych;
- ułatwiono urzędom marszałkowskim lokalizację miejscowości na liście wyrobów, wyświetlając w „dymku” nazwę powiatu i gminy, w której leży dana miejscowość;
- wprowadzono informację o rodzaju danej miejscowości – przy wprowadzaniu rekordu oraz w „dymku” na liście wyrobów,
- dodano informację o ilości wyrobu w okienku ostrzegającym o zdublowanej lokalizacji wyrobu.

W Bazie Azbestowej funkcjonuje zbiór danych o firmach, w których zamieszczane są informacje o:

- podmiotach gospodarczych pracujących w kontakcie z azbestem;
- firmach transportujących odpady azbestowe;
- jednostkach oznaczających stężenie włókien azbest w środowisku i środowisku pracy;
- jednostkach świadczących usługi w zakresie identyfikacji azbestu w wyrobach;
- jednostkach prowadzących szkolenia w zakresie bezpiecznego usuwania/zabezpieczania wyrobów azbestowych;
- innych podmiotach, których działalność wykracza poza przyjęte powyżej kategorie, a jest związana z realizacją Programu, np. opracowujące programy usuwania azbestu.

Na koniec 2010 r. pozyskano informacje o 334 firmach. Nowa strona internetowa Bazy Azbestowej umożliwi zainteresowanym firmom samodzielną rejestrację poprzez dokonywanie bezpośrednich wpisów umieszczanych na stronie www.bazaazbestowa.pl w zakładce „Zarejestruj firmę”, weryfikowanych następnie przez administratora bazy poprzez bezpośredni kontakt z firmą i potwierdzenie przekazanych danych, a następnie przenoszonych do zbioru „Firmy”.

Na modernizację Bazy Azbestowej w latach 2009-2012 przeznaczono środki finansowe w wysokości:

- w 2009 r. – 0,7 mln zł
- w 2010 r. – 0,5 mln zł
- w 2011 r. – 0,5 mln zł
- w 2012 r. – 0,3 mln zł.

Po zakończeniu modernizacji Bazy Azbestowej w 2012 r., konieczne jest jej stałe utrzymywanie, aż do czasu zakończenia realizacji Programu. Do 2015 r. projekt Baza Azbestowa – Elektroniczny System Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest powinien zostać w pełni wdrożony, umożliwiając wgląd w dane dotyczące całego kraju.

Przez kolejne lata do końca okresu realizacji Programu konieczne będzie zapewnienie środków finansowych na jego prawidłowe funkcjonowanie w następujący sposób:

- w 2013-2015 r. – 0,7 mln zł (rocznie - ok. 0,2 mln zł)
- w 2016-2032 – 4,5 mln zł (rocznie - ok. 0,2 mln zł).

W 2009 r. środki w wysokości 0,2 mln zł zostały przeznaczone na przeprowadzenie niezbędnych procedur w zakresie oddziaływania *Programu* na środowisko.

Na modernizację Bazy Azbestowej w 2009 r. wydatkowano kwotę 0,51 mln zł, w 2010 r. – 0,52 mln zł, co wskazuje na minimalne przekroczenie zaplanowanych pierwotnie kwot.

2.6. Ocena narażenia i ochrona zdrowia

W zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia w latach 2009-2010 na działania finansowane przez Ministra Gospodarki dotację otrzymał Ośrodek Referencyjny Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem, mieszczący się w Instytucie Medycyny Pracy im. Prof. Jerzego Nofera w Łodzi.

Ze środków, którymi Minister Gospodarki dysponował finansowano następujące działania dotyczące ochrony zdrowia:

w 2009 r.:

- wykonanie pomiarów stężeń włókien azbestu w powietrzu atmosferycznym na obszarach wytypowanych na podstawie wyników pomiarów przeprowadzonych w ubiegłych latach;
- badanie zagrożenia i ryzyka zdrowotnego związanego z wykonywaniem prac demontażowych płyt azbestowo-cementowych na wolnym powietrzu;
- opracowanie informacji o funkcjonujących laboratoriach wykonujących pomiary stężenia włókien przy pracach rozbiórkowych materiałów azbestowych i ich kompetencjach;

w 2010 r.:

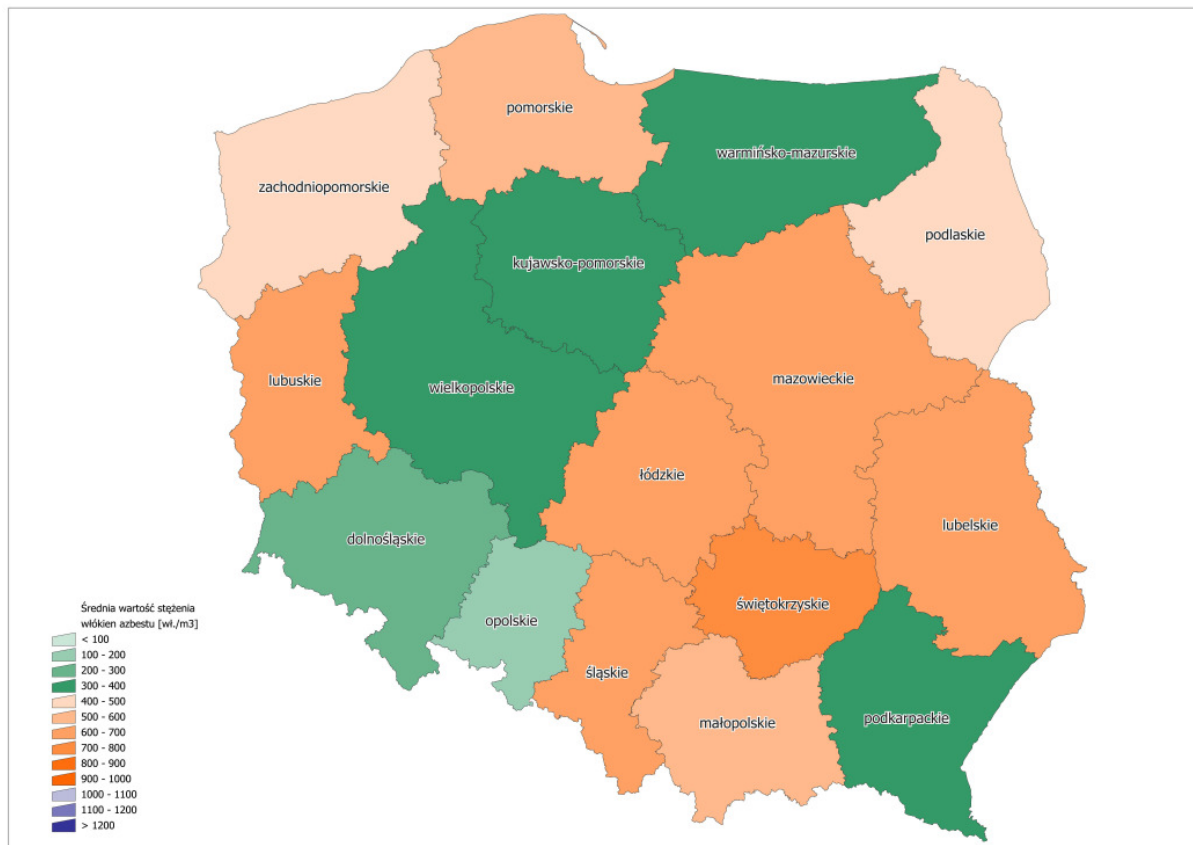
- wykonanie uzupełniających pomiarów stężenia azbestu w powietrzu w celu wskazania obszarów o zwiększonym zagrożeniu azbestem;
- opracowanie założeń i uzasadnienia liberalizacji przepisów dotyczących usuwania eternitowych pokryć dachowych na wolnym powietrzu oraz szczegółowych zasad postępowania podczas wykonywania tych prac;
- wydanie publikacji upowszechniającej wyniki badania stężenia włókien azbestu na terytorium Polski na podstawie pomiarów przeprowadzonych w latach 2004-2009, która jest dostępna na stronie internetowej www.mg.gov.pl.

Niskie stężenia włókien azbestu w powietrzu odnotowano w 622 punktach (38% punktów), umiarkowane stężenia, za które można przyjąć przedział 400-1000 wł/m^3 występowały w 44%, zaś wysokie, tj. powyżej 1000 wł/m^3 , występowały w ok. 18% punktów pomiarowych. Średnie stężenia włókien azbestu w 1634 punktach pomiarowych łącznie na terenie kraju oszacowano na 492 wł/m^3 .

Średnie stężenia włókien azbestu w powietrzu w poszczególnych województwa (rys. 5) kształtują się następująco:

- woj. dolnośląskie – 247 wł/m^3
- woj. kujawsko-pomorskie – 337 wł/m^3
- woj. lubelskie – 677 wł/m^3
- woj. lubuskie – 611 wł/m^3
- woj. łódzkie – 666 wł/m^3
- woj. małopolskie – 541 wł/m^3
- woj. mazowieckie – 609 wł/m^3
- woj. opolskie – 146 wł/m^3
- woj. podkarpackie – 312 wł/m^3

woj. podlaskie – 410 $\mu\text{l}/\text{m}^3$
 woj. pomorskie – 518 $\mu\text{l}/\text{m}^3$
 woj. śląskie – 679 $\mu\text{l}/\text{m}^3$
 woj. świętokrzyskie – 709 $\mu\text{l}/\text{m}^3$
 woj. warmińsko-mazurskie – 375 $\mu\text{l}/\text{m}^3$
 woj. wielkopolskie – 393 $\mu\text{l}/\text{m}^3$
 woj. zachodniopomorskie – 411 $\mu\text{l}/\text{m}^3$.

Rys. 5
Średnia wartość stężenia włókien azbestu w powietrzu.

W Programie zaplanowano wsparcie tych działań w następującej wysokości:

- w 2009 r. – 0,4 mln zł
- w 2010 r. – 0,3 mln zł
- w 2011 r. – 0,3 mln zł
- w 2012-2015 r. – 1,2 mln zł (rocznie – ok. 0,3 mln zł)
- w 2016-2032 – 1,8 mln zł (wielkości wsparcia zadań w danym roku kalendarzowym będą ustalane przy podziale środków budżetowych).

W 2009 r. wydatkowano 0,4 mln zł, w 2010 r. - 0,3 mln zł. Do 2015 r. powinna zostać opracowana rzetelna informacja na temat stężeń włókien azbestu w powietrzu na terenie kraju. Dane te powinny stanowić tło dla danych o ilościach i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest na terenie kraju, zaś wspólnie – stanowić wytyczną do podejmowania działań w rejonach wymagających najpilniej oczyszczenia środowiska z azbestu.

W kolejnych latach wskazane jest dostosowanie rozmieszczenia badań stężeń włókien azbestu w powietrzu do lokalnych potrzeb gmin i miast oraz prowadzenie monitoringu stanu zanieczyszczenia włóknami azbestu terenów wokół byłych zakładów produkujących wyroby azbestowe, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wokół zakładów nie zrewitalizowanych.

2.7. Instrumenty finansowego wsparcia usuwania azbestu

Źródłami finansowania usuwania azbestu są:

- środki własne właścicieli obiektów zawierających wyroby azbestowe,
- środki funduszy ochrony środowiska,
- środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki,
- środki pomocowe Unii Europejskiej,
- środki własne jednostek samorządu terytorialnego.

Z dniem 1 stycznia 2010 r. weszła w życie zmiana ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, która zlikwidowała gminne i powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej i tym samym spowodowała brak możliwości udzielania dotacji na zadania związane z ochroną środowiska. Ta zmiana prawna, choć nie dotyczyła bezpośrednio środków finansowych, ponieważ zostały one odpowiednio przesunięte do budżetów gmin i powiatów, zablokowała możliwość ich wydatkowania na realizację gminnych programów usuwania azbestu poprzez udzielanie osobom fizycznym dotacji celowych na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Tę niekorzystną sytuację udało się naprawić i pod koniec 2010 r. została opublikowana zmiana ustawy – Prawo ochrony środowiska, która umożliwia udzielanie dotacji celowych z budżetu gminy lub powiatu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji związanych z ochroną środowiska. Beneficjentami dotacji mogą być osoby fizyczne, przedsiębiorcy, wspólnoty mieszkaniowe oraz jednostki sektora finansów publicznych będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie uruchomił program priorytetowy na lata 2010-2013, w ramach którego środki finansowe przekazywane są poszczególnym wojewódzkim funduszom ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Łączna kwota planowanych wypłat to 38 mln zł, z tego w 2011 r. – 6 mln zł, 2012 r. – 10 mln zł, 2013 r. – 22 mln zł.

Wśród warunków udzielania dofinansowania ze środków funduszy ochrony środowiska znalazły się m.in. następujące warunki:

- kwota dofinansowania przedsięwzięcia w formie dotacji może wynieść nawet do 100% jego kosztów kwalifikowanych;
- przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest;
- przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy posiadającej program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i jest z nim zgodne.

Jak widać, zasadniczym warunkiem, jaki muszą spełnić gminy, aby skorzystać z powyższego dofinansowania jest posiadanie programu usuwania azbestu. Opracowanie takich programów jest wspierane przez Ministra Gospodarki ze środków przeznaczonych na realizację Programu w formie dotacji celowych.

3. Koordynacja i monitoring

3.1. Działalność Rady Programowej

W 2009 r. odbyło się jedno posiedzenie Rady Programowej. Wszyscy członkowie Rady przed spotkaniem otrzymali następujące materiały:

- Program posiedzenia Rady Programowej w dniu 20 marca 2009 roku;
- Sprawozdanie z realizacji zadań w 2008 roku;
- Plan podziału środków budżetowych w 2009 roku;
- Projekt „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu w latach 2009-2032”;
- Opracowania wykonane w ramach zadań zleconych w 2008 r.:
 1. Analiza obowiązujących aktów prawnych,
 2. Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych,
 3. Poradnik – Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2008-2013,
 4. Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne. – Raport z badań.

Rada Programowa pozytywnie zaopiniowała propozycję podziału środków budżetowych będących w 2009 roku w dyspozycji Ministra Gospodarki na realizację zadań wynikających z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Pozytywnie zaopiniowała także projekt „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Jednocześnie Rada Programowa wniosła o wykreślenie z planowanych zadań legislacyjnych zadania dotyczącego wprowadzenia procedury licencjonowania dla podmiotów zajmujących się profesjonalnym usuwaniem wyrobów azbestowych, pozytywnie opiniując pozostałe propozycje zmian legislacyjnych. Rada Programowa poparła wszelkie działania mające na celu zmniejszenie obciążeń ekonomicznych i organizacyjnych właścicieli nieruchomości, związanych z koniecznością usuwania wyrobów zawierających azbest.

W 2010 r. odbyły się dwa posiedzenia Rady Programowej i jedno posiedzenie Prezydium Rady Programowej.

Wszyscy członkowie Rady przed spotkaniem w dniu 4 marca 2010 r. otrzymali następujące materiały:

- Program posiedzenia Rady Programowej w dniu 4 marca 2010 roku;
- Sprawozdanie z realizacji zadań w 2009 roku;
- Plan podziału środków budżetowych w 2010 roku.

Rada Programowa przyjęła sprawozdanie Głównego Koordynatora Programu z realizacji zadań w 2009 roku. Pozytywnie zaopiniowała propozycję podziału środków budżetowych będących w 2010 roku w dyspozycji Ministra Gospodarki na realizację zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Rada Programowa pozytywnie zaopiniowała zmiany w Regulaminie Rady Programowej. Regulamin został podpisany przez Przewodniczącą Rady Programowej oraz Głównego Koordynatora Programu i zaakceptowany przez Ministra Gospodarki.

Na wniosek Głównego Koordynatora, za aprobatą wyrażoną przez członków Rady podczas dyskusji, Przewodniczący – korzystając ze swojego uprawnienia do zapraszania

gości na posiedzenia Rady – ustalił, iż Prezes firmy Ekofol II, która administruje Bazą Azbestową, otrzymuje zaproszenie do stałego udziału w posiedzeniach w celu informowania o postępach w modernizacji Bazy Azbestowej.

Na posiedzeniu Prezydium Rady w dniu 1 kwietnia 2010 r. omówiono kwestię dopuszczenia do stosowania urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów azbestowych w świetle zapisów znowelizowanej ustawy o odpadach.

Uczestnicy posiedzenia Rady Programowej w dniu 15 listopada 2010 r. otrzymali następujące materiały:

- program posiedzenia Rady Programowej w dniu 15 listopada 2010 roku;
- wydawnictwa powstałe w ramach zleconych w 2010 roku działań:
 1. zaktualizowany poradnik *Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2009-2013*,
 2. opracowanie *Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne. – Raport z badań*.

Na posiedzeniu zostały podsumowane wyniki badań stężenia włókien azbestu w powietrzu na terenie Polski w latach 2004-2010. Podkreślono, iż największe stężenie włókien azbestu obserwowane jest w otoczeniu byłych zakładów produkcyjnych. Ponadto zaprezentowano propozycję liberalizacji przepisów dotyczących usuwania wyrobów azbestowych dla umożliwienia nieprofesjonalnego wykonywania ich przez przeszkolone osoby. Kolejna prezentacja dotyczyła nowej Bazy Azbestowej oraz planów jej dalszej modernizacji.

Baza Azbestowa została zintegrowana z rejestrem TERYT i ESIP, zostały zaprezentowane jej nowe funkcjonalności. Na spotkaniu omówiono również kwestię niezbędnych szkoleń dla urzędów marszałkowskich z zakresu funkcjonowania i obsługi bazy azbestowej.

Uzgodniono trzy główne kierunki działań:

- konieczność pełnej inwentaryzacji wyrobów azbestowych w Bazie Azbestowej;
- liberalizację przepisów dotyczących nieprofesjonalnego usuwania wyrobów azbestowych;
- legislację porządkującą i „spinającą” w jednym akcie prawnym wszystkie istotne przepisy dot. problematyki azbestowej.

3.2. Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2006 r. Nr 122, poz. 851, z późn. zm.) realizują zadania z zakresu zdrowia publicznego w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny pracy w zakładach pracy. Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w tym dotyczących zawodowej ekspozycji na czynniki szkodliwe dla zdrowia m.in. azbest.

Ocenie pod kątem warunków pracy podlegają prace polegające na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Prace te mogą być wykonywane tylko i wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie wyrobów zawierających azbest.

Podczas wykonywania pracy w kontakcie z azbestem podstawowe znaczenie dla podejmowania przez pracodawcę działań prewencyjnych odgrywa kwestia oceny narażenia zawodowego pracowników, która realizowana jest głównie poprzez wykonywanie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy. Zagadnienia te są przedmiotem regulacji rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2011 r. Nr 33, poz. 166). Z kolei rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2002 r. Nr 217, poz. 1833 z późn. zm.), określa wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń dla pyłu azbestu.

Przy wykonywaniu prac w narażeniu na kontakt z pyłem azbestu fundamentalne znaczenie dla bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników ma właściwe stosowanie odpowiednich środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego. Wykonawcy prac powinni posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają odpady niebezpieczne, a przed przystąpieniem do demontażu wyrobów zawierających azbest, zarówno właściciel, jak i wykonawca prac powinni poinformować o wykonywanych pracach właściwe organy administracji państwowej.

Od sierpnia 2010 roku obowiązujące przepisy nakładają obowiązek powiadamiania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej o terminie i miejscu przeprowadzania prac rozbiórkowych wyrobów zawierających azbest – zgodnie z § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 162, poz. 1089).

Wyniki Kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej w latach 2009-2010

Państwowa Inspekcja Sanitarna przeprowadziła w latach 2009 - 2010 na terenie całego kraju 1057 kontroli firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem lub transportem wyrobów zawierających azbest, w tym 255 kontroli prowadzonych prac powodujących kontakt z azbestem (tab. 9).

Tabela 9.

Zestawienie liczby kontroli wykonanych przez organy PIS w latach 2009-2010.

Lp.	Liczba przeprowadzonych kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem w tym:	2009	2010	Razem
1.	polegających na zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest	9	24	33
2.	polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest	71	100	171
3.	polegających na transporcie wyrobów zawierających azbest	8	16	24
4.	podczas innych prac powodujących kontakt z azbestem	6	9	15

Wśród wyrobów zawierających azbest, które podlegały m.in. zabezpieczeniu lub usunięciu należy wymienić:

- pokrycia dachowe budynków mieszkalnych i gospodarczych;
- przewody kominowe i wentylacyjne;
- osłony ociepleń budynków mieszkalnych;
- izolacje cieplne rurociągów oraz budynków inwentarskich i magazynów;
- materiał izolujący i uszczelniający w instalacjach technologicznych;
- elementy szaf elektroenergetycznych oraz elektrowozów;
- składowanie odpadów azbestowych;
- elementy chłodni wentylatorowych;
- maszyny wyciągowe w kopalniach.

Działania kontrolne obejmowały przede wszystkim aspekty związane z bezpieczeństwem i higieną pracy pracowników zatrudnionych przy pracach rozbiórkowych.

Ponadto podczas kontroli oceniano:

- posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi;
- prawidłowość środków zapobiegawczych podejmowanych przez pracodawców celem zminimalizowania ryzyka utraty zdrowia pracowników w związku z narażeniem na kontakt z azbestem;
- poziom znajomości przepisów regulujących bezpieczne zasady usuwania bądź unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest;
- jakość dokonanej oceny ryzyka zawodowego i jej udokumentowanie;
- sposób przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- prowadzenie rejestrów wynikających z przepisów regulujących obecność czynników rakotwórczych w środowisku pracy;
- aspekt profilaktycznej opieki medycznej nad pracownikami;
- zagadnienie wykonywania badań środowiskowych na stanowiskach pracy;
- zabezpieczenia terenu podczas wykonywania prac rozbiórkowych.

Szczegółowe zestawienie uchybień stwierdzanych podczas przeprowadzonych działań kontrolnych w latach 2009 – 2010 prezentuje tabela 10.

Kontrola warunków sanitarno - higienicznych w czasie wykonywania prac związanych z usuwaniem materiałów zawierających azbest, dokonywana była przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej również poprzez przeprowadzanie badań stężenia pyłu azbestu na stanowiskach pracy.

Tabela 10.

Uchybienia stwierdzone podczas przeprowadzonych działań kontrolnych w latach 2009 – 2010.

Lp.	Liczba firm zajmujących się zabezpieczaniem/usuwaniem wyrobów zawierających azbest, w których stwierdzono brak:	2009	2010	Razem
1.	przekazania do właściwego PWIS informacji o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym	49	44	93
2.	rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność kontaktu z substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym	44	39	83
3.	rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym	36	34	70
4.	oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego	34	34	68
5.	planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest	11	15	26
6.	wyposażenia pracowników w odpowiednią odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej stosownie do rodzaju i stopnia narażenia	10	16	26
7.	aktualnych orzeczeń lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku	10	14	24
8.	przeszkolenia przez uprawnioną instytucję pracowników i osób kierujących lub nadzorujących usuwanie wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	7	9	16
9.	aktualnych badań i pomiarów stężenia pyłu azbestu podczas wykonywanych prac	15	5	20

Podczas prowadzonych prac rozbiórkowych, demontażu pokryć dachowych oraz na składowiskach odpadów oznaczano w pyłach zawierających azbest:

- pył całkowity – metodą filtracyjno-wagową,
- włókna respirabilne – stężenie liczbowe włókien.

W latach 2009 – 2010 u 62 wykonawców prac zajmujących się zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest przeprowadzono badania środowiska pracy w zakresie ekspozycji na azbest, w tym na 16 stanowiskach pracy stwierdzono przekroczenia normatywu higienicznego dla pyłu całkowitego. W 2010 roku w 1 zakładzie na jednym stanowisku pracy stwierdzono przekroczenie normatywów higienicznych dla pyłu respirabilnego, czyli frakcji pyłów zawierających w swoim składzie azbest, istotnej z punktu widzenia epidemiologicznego dla etiologii chorób azbestozależnych.

Choroby zawodowe

Państwowa Inspekcja Sanitarna w ramach sanitarnego nadzoru bieżącego prowadzi również postępowanie administracyjne w sprawie występowania chorób zawodowych. W toku postępowania wyjaśniającego Państwowy Inspektor Sanitarny wydaje decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej, bądź o braku podstaw do jej stwierdzenia.

Zagadnienia chorób zawodowych w latach 2009 - 2010 objętych sprawozdawczością były prowadzone w oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2002 r.

w sprawie wykazu chorób zawodowych, szczegółowych zasad postępowania w sprawach zgłaszania podejrzenia, rozpoznawania i stwierdzania chorób zawodowych oraz podmiotów właściwych w tych sprawach (Dz. U. Nr 132, poz. 1115) lub rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. nr 105, poz. 869) - w zależności od terminu wszczęcia postępowania administracyjnego w danym przypadku, oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób (Dz. U. Nr 132, poz. 1121).

W latach 2009 – 2010 stwierdzono prawomocną decyzją 293 przypadki chorób zawodowych spowodowanych pracą w kontakcie z azbestem, które przedstawiono w tabeli 11.

Tabela 11.

Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2009 – 2010.

Pozycja w wykazie	Jednostka chorobowa	Liczba stwierdzonych chorób zawodowych				Razem
		w 2009 r.		w 2010 r.		
		wg wykazu z 2002 r.	wg wykazu z 2009 r.	wg wykazu z 2002 r.	wg wykazu z 2009 r.	
3.5	Pylica azbestowa (oraz pozostałe pylice krzemianowe)	71	1	6	57	140
4.1	Choroba opłucnej lub osierdzia wywołana pyłem azbestu: rozległe zgrubienia opłucnej	26	-	-	24	50
4.2	Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu: rozległe blaszki opłucnej lub osierdzia	1	-	-	5	6
17.1	Rak płuca, rak oskrzela	29	1	-	25	55
17.2	Międzybłoniak opłucnej albo otrzewnej	13	1	4	22	40
17.7	Inne nowotwory: rak krtani, rak nerki	2	-	-	-	2
Razem:						293

Zagrożenia środowiskowe

Proces oczyszczania Polski z wyrobów azbestowych jest bardzo ważnym elementem szeroko pojętej ochrony zdrowia publicznego, realizowanym w ramach „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”. Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej mają na celu ograniczenie w możliwie największym stopniu negatywnych skutków biologicznych, jakie niesie za sobą kontakt z azbestem. Znajduje to odzwierciedlenie w prowadzonym nadzorze w zakresie ochrony zdrowia nie tylko pracowników zatrudnionych bezpośrednio przy pracach rozbiórkowych, transporcie i składowaniu odpadów zawierających azbest, ale również w ochronie zdrowia społeczeństwa.

W latach 2009 - 2010 do organów PIS na terenie całego kraju wpłynęło 41 próśb o interwencję w sprawach związanych z występowaniem azbestu w środowisku.

Zagrożenia wskazywane w interwencjach głównie dotyczyły:

- usuwania azbestowych płyt balkonowych na sucho,
- nieprawidłowego oznakowania terenu prowadzenia prac rozbiórkowych oraz niewłaściwego zabezpieczenia pracowników zatrudnionych przy rozbiórce,
- utwardzania drogi prywatnej za pomocą eternitu,
- braku zabezpieczenia uszkodzonego eternitu,
- demontażu ocieplenia budynku mieszkalnego wykonanego z udziałem azbestu,
- nieprawidłowego usuwania płyt azbestowo-cementowych z dachów budynków,
- magazynowania na prywatnych posesjach eternitu pochodzącego z rozbiórki,
- nielegalnego lub niewłaściwego składowania odpadów zawierających azbest .

Największą liczbę interwencji dotyczących prac związanych z usuwaniem azbestu odnotowano w województwie łódzkim (8 interwencji).

W związku ze zgłoszeniami mieszkańców, organy PIS podejmowały działania poprzez:

- przeprowadzanie kontroli, wizji lokalnych (potwierdzających zasadność interwencji),
- wydawanie stosownych zaleceń,
- kierowanie pism do organów nadzoru budowlanego, wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, władz samorządowych, właścicieli lub zarządców nieruchomości.

3.3. Działalność Państwowej Inspekcji Pracy

W latach 2009-2010 organy Państwowej Inspekcji Pracy przeprowadziły łącznie 543 kontrole przestrzegania przepisów bhp podczas usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych i przemysłowych (tab. 12).

Tabela 12.

Ogólne zestawienie dotyczące kontroli przeprowadzonych w latach 2009-2010 przez organy kontrolne PIP

	2009	2010	Razem
Ogólna liczba kontroli	265	278	543
Ogólna liczba zakładów, w których były kontrole,	223	221	444
w tym :			
zatrudniające 1 – 9 pracowników	143	138	281
zatrudniające 10 – 49 pracowników	62	72	134
zatrudniające 50-250 pracowników	15	11	26
zatrudniające >250 pracowników	3	0	3
Ogólna liczba pracowników	995	1049	2044
Ogólna liczba osób niebędących pracownikami w rozumieniu kodeksu pracy	91	91	182
Zakłady prowadzące ciągłą działalność	52	127	179
w tym firmy specjalistyczne	19	21	40
Zakłady prowadzące działalności dorywczą	171	94	265

Analiza wyników kontroli przeprowadzonych w latach 2007 – 2010 wskazuje, że nadal utrzymuje się wysoka, od lat na takim samym lub zbliżonym poziomie, skala nieprawidłowości dotycząca takich zagadnień, jak szkolenia w zakresie bhp, postępowanie z odpadami azbestowymi, sporządzanie planów pracy określających jej metody oraz środki zapobiegawcze minimalizujące ryzyko zawodowe (tab. 13).

Należy zaznaczyć, że podczas kontroli wielokrotnie ujawniano posiadanie „uniwersalnego” planu pracy, nieprzynoszącego jednak żadnego pożytku, bo nieadekwatnego do wykonywanych robót. Uchybienia te świadczą o słabej organizacji i przygotowaniu do procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Poprawa nastąpiła tylko w zakresie: wyposażenia pracowników w odzież ochronną i środki ochrony indywidualnej, prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych oraz profilaktycznych badań lekarskich.

Tabela 13.

Usuwanie azbestu – naruszenia przepisów w latach 2007-2010.

L.p.	Zagadnienia objęte kontrolą	Odsetek zakładów, w których stwierdzono nieprawidłowości			
		2010 r.	2009 r.	2008 r.	2007 r.
1.	profilaktyczne badania lekarskie	17	14	24	15
2.	szkolenie w zakresie bhp	25	25	25	14
3.	sporządzenie planu pracy określającego jej metody oraz środki zapobiegawcze minimalizujące ryzyko zawodowe	39	27	34	20
4.	wydzielenie strefy wykonywania prac przy wyrobach azbestowych	34	20	18	17
5.	oznakowanie wydzielonej strefy pracy ostrzegające o zagrożeniu azbestem	33	31,5	40	30
6.	wyposażenie pracowników w odzież przystosowaną do pracy z azbestem	18	6	13	15
7.	postępowanie z odpadami azbestowymi	31	22	33	21
8.	rejestr pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych	37	6	39	38

Według inspektorów pracy naruszenia prawa wynikają przede wszystkim z niskiego poziomu szkoleń bhp dla pracodawców, co skutkuje powierzchowną znajomością przepisów. Natomiast pracodawcy tłumaczą się sporadycznością prowadzenia tego rodzaju prac, powodującą nieopłacalność inwestowania, zarówno w wyposażenie techniczne, jak i ochronne. Wskazują też na wysokie koszty tworzenia zaplecza higieniczno-sanitarnego. Duża konkurencja skutkuje preferowaniem przez inwestorów najtańszych wykonawców, najczęściej pracujących na „czarno”, niespełniających jakichkolwiek wymagań bezpiecznej pracy i ochrony środowiska.

W latach 2009-2010 podczas kontroli ogółem wydano 2144 decyzji, w tym:

- a) 101 decyzji wstrzymania prac,
- b) 79 decyzje skierowania do innych prac 218 pracowników;

oraz zastosowano następujące środki prawne:

- 361 wystąpień zawierających 1249 wniosków;
- 134 mandatów karnych na kwotę 169 550 zł;

- 36 środków wychowawczych;
- 3 zawiadomienia do prokuratury.

Decyzje wydano ze względu na popełnienie takich nieprawidłowości, jak:

- brak środków minimalizujących zagrożenia związane z azbestem (dot. 500 pracowników),
- brak rejestru prac i pracowników zatrudnionych przy pracach z azbestem (406),
- niewyznaczenie i nieoddzielenie stref prac z wyrobami zawierającymi azbest (491),
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego i nieinformowanie o tym ryzyku (300),
- niewłaściwe składowanie odpadów zawierających azbest (176),
- niewłaściwy dobór środków ochrony indywidualnej (155).

Nieprawidłowości stwierdzono również przy organizowaniu prac szczególnie niebezpiecznych, np. bez stosowania wymaganych procedur czy środków ochrony przed upadkiem z wysokości, właściwych rusztowań lub też właściwego sprzętu do transportu odpadów. Zastrzeżenia inspektorzy pracy zgłaszali do eksploatacji urządzeń elektrycznych. Dotyczyły one głównie braku ochron przed porażeniem lub niezabezpieczenia przewodów elektrycznych przed uszkodzeniem.

Działania prewencyjne podjęte przez inspektorów pracy to m.in. :

- współpraca z powiatowymi inspektoratami nadzoru budowlanego (wspólne kontrole), stacjami sanitarno-epidemiologicznymi, inspektoratami ochrony środowiska, izbą rzemieślniczą, wojewódzką komisją ds. bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie;
- prowadzenie szkoleń dla stowarzyszenia dekarzy, gminnych specjalistów ds. wiejskiego gospodarowania nt. bezpiecznej pracy przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest;
- propagowanie dobrych praktyk usuwania wyrobów zawierających azbest podczas targów regionalnych, „Festiwalu Zdrowia”, Krajowego Festiwalu Sołtysów, powiatowych dożynek i innych;
- przekazywanie materiałów informacyjnych Państwowej Inspekcji Pracy nt. azbestu, takich jak np. ulotki „Uwaga! Azbest – ważne informacje dla rolników”, czy poradniki „Azbest – podręcznik dobrych praktyk”;
- udział w audycjach radiowych nt. szkodliwości azbestu.

Udzielono również 525 porad prawnych i 1276 porad technicznych, także podczas wizytacji ok. 300 indywidualnych gospodarstw rolnych. Ponadto przeszkolono 2950 osób, w tym przedstawicieli firm dekarских, rolników i uczniów szkół rolniczych.

Uzyskane efekty działań inspektorów to m.in.:

- wdrożenie nawilżania składowanych tymczasowo odpadów azbestowo-cementowych, jak również odpadów przeznaczonych do transportu na składowisko (poprawa warunków pracy 90 pracowników);
- wyposażenie 138 pracowników w środki ochrony indywidualnej lub odzież ochronną;
- założenie rejestrów pracowników zatrudnionych przy pracach w kontakcie z azbestem i rejestry prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z azbestem (90 pracowników);
- poddanie 93 pracowników badaniom lekarskim;

- oznakowanie i odgródzenie strefy prac 26 pracowników;
- przeszkolenie 45 pracowników w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych;
- opracowanie planu prac dla 72 pracowników;
- wykonanie ocen ryzyka i poinformowanie o wynikach tej oceny 128 pracowników;
- wprowadzenie rozwiązań minimalizujących zagrożenie upadku z wysokości dla 44 pracowników.

Skala stwierdzonych nieprawidłowości wskazuje na potrzebę stworzenia – w ramach realizowanego Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu – lokalnych wypożyczalni sprzętu dla podmiotów sporadycznie wykonujących te prace.

Nabiera to szczególnego znaczenia w kontekście zamierzonej liberalizacji przepisów dotyczących sporadycznych prac przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Mając to na uwadze Główny Inspektor Pracy wystąpił do Ministra Gospodarki - realizatora i dysponenta finansów Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu – z wnioskiem uwzględnienia tej propozycji w ich najbliższych planach działania.

Podkreślić należy, że wniosek Państwowej Inspekcji Pracy z 2009 r. o uchylenie decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami azbestowymi w odniesieniu do podmiotów niespełniających wymagań przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy został wprowadzony do ustawy zmieniającej ustawę o odpadach.

3.4. Wskaźniki oceny realizacji Programu

W celu monitoringu realizacji zadań Programu określono zestaw 14 wskaźników. Powinny się one opierać na gromadzonych informacjach o usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Niestety po dwóch latach realizacji Programu należy stwierdzić, iż nie ma jeszcze możliwości pozyskania danych do opracowania wszystkich wskaźników.

Poniżej prezentowane są wartości i komentarze uzyskane dla poszczególnych wskaźników:

1) ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest oraz wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest:

do 2009 r. – 0,5 mln Mg

do 2010 r. – 1,3 mln Mg – **wskaźnik 2010 : 1,25 mln Mg**

2) ilość składowanych odpadów zawierających azbest:

do 2009 r. – 0,5 mln Mg

do 2010 r. – 1,0 mln Mg – **wskaźnik 2010: 1,25 mln Mg**

3) lokalizacja istniejących i planowanych składowisk odpadów zawierających azbest i ich pojemności oraz stopnia wykorzystania:

Składowiska istniejące ogólnodostępne – **26** – wolna pojemność **1,17 mln m³**

Składowiska planowane – **26** – planowana pojemność **3,7 mln m³**

4) ilość i wyniki przeprowadzonych inwentaryzacji oraz oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest i ich lokalizacji na terenie gmin, powiatów i województw:

Wskaźnik niemożliwy do określenia – dane dotyczące inwentaryzacji są zbierane w Bazie Azbestowej, a stopień realizacji tego zadania monitoruje wskaźnik 14. Ze względu na zmianę przepisów prawnych ocena stanu technicznego wyrobów azbestowych jest dokumentem tworzonym i przechowywanym wyłącznie przez użytkownika wyrobów azbestowych, zatem nie ma możliwość pozyskania tych szczegółowych danych.

Propozycja wykreślenia wskaźnika przy aktualizacji Programu.

5) przedsiębiorstwa posiadające uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu:

W 2010 r. decyzje uprawniające do usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest (na podstawie ustawy o odpadach) uzyskały **1594 podmioty**. Poniżej dane z poszczególnych województw.:

woj. dolnośląskie – 96
woj. kujawsko-pomorskie – 404
woj. lubelskie – 76
woj. lubuskie – 52
woj. łódzkie – 81
woj. małopolskie – 45
woj. mazowieckie – 168
woj. opolskie – 48
woj. podkarpackie – 17
woj. podlaskie – 56
woj. pomorskie – *bd*
woj. śląskie – 84
woj. świętokrzyskie – 33
woj. warmińsko-mazurskie – 46
woj. wielkopolskie – 120
woj. zachodniopomorskie – 268

6) liczba osób pracujących w kontakcie z azbestem

Wskaźnik niemożliwy do określenia – nie ma obowiązku zbierania danych na ten temat, zatem urzędy marszałkowskie nie dysponują tymi danymi.

Propozycja wykreślenia wskaźnika przy aktualizacji Programu.

7) liczba pracowników przeszkolonych do pracy w kontakcie z azbestem

Wskaźnik niemożliwy do określenia – nie ma obowiązku zbierania danych na ten temat, zatem urzędy marszałkowskie nie dysponują tymi danymi.

Propozycja wykreślenia wskaźnika przy aktualizacji Programu.

8) inicjatywy podejmowane przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest

Przyjęto, iż inicjatywą jest opracowanie lokalnego programu usuwania azbestu, dzięki któremu można pozyskać środki finansowe na usuwanie wyrobów zawierających azbest:

w 2009 r. – 38% gmin deklarowało uchwalenie programu usuwania azbestu;

w 2010 r. – 56% gmin deklarowało uchwalenie lub przystąpienie do opracowywania programu usuwania azbestu.

9) usytuowanie miejsc o wysokim stężeniu włókien azbestu w powietrzu

Nie ma województw, powiatów, gmin i miejscowości o średnim podwyższonym stężeniu włókien azbestu w powietrzu, tj. powyżej 1000 wł/m^3 . Takie stężenie występuje lokalnie w miejscach, gdzie w przeszłości produkowano wyroby azbestowe.

Najwyższe średnie stężenia włókien azbestu w powietrzu znajdują się w następujących województwach:

woj. świętokrzyskie – 709 wł/m^3

woj. śląskie – 679 wł/m^3

woj. lubelskie – 677 wł/m^3

woj. łódzkie – 666 wł/m^3

woj. lubuskie – 611 wł/m^3

woj. mazowieckie – 609 wł/m^3

10) ewidencjonowanie zmian legislacyjnych dotyczących problematyki azbestowej

Z 9 zadań legislacyjnych wskazanych w Programie 4 zadania zostały zrealizowane, 4 zadania są w trakcie realizacji oraz odstąpiono od realizacji 1 zadania. Wszystkie zmiany legislacyjne są na bieżąco monitorowane. Nie planuje się dodatkowych zadań legislacyjnych w latach 2011-2012, poza kontynuacją 1 zadania, które zostało wstrzymane (ustawa o azbecie).

11) wdrażanie technologii unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych

Przy innowacyjnych metodach należy kierować się zasadą przezorności. Niestety dostarczone do Ministerstwa Gospodarki wyniki badań dotyczące metody mikrofalowego przekształcania odpadów zawierających azbest nie potwierdziły, że metoda zapewnia całkowite unicestwienie włókien azbestu. Dlatego też prace legislacyjne w tym zakresie zostały wstrzymane do czasu potwierdzenia skuteczności technologii. Biorąc pod uwagę, iż mogą pojawiać się coraz częściej innowacyjne technologie mające na celu unicestwienie włókien azbestu w odpadach azbestowych Ministerstwo Gospodarki zleciło w 2011 r. opracowanie procedury badań urządzeń i instalacji unicestwiających włókna azbestu w przetwarzanych odpadach azbestowych.

12) ogólna powierzchnia zajęta przez składowiska i kwatery przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest [ha]

Składowiska istniejące ogólnodostępne zajmują **26 ha**.

Składowiska planowane mogą zająć powierzchnię **16,5 ha**.

Ograniczenie powierzchni przeznaczanej na składowanie odpadów zawierających azbest można osiągnąć poprzez uruchomienie projektów składowania podziemnego odpadów zawierających azbest. Powodzenie projektu KWK Bogdanka powinno znacząco ograniczyć konieczność budowania kolejnych składowisk odpadów zawierających azbest, szczególnie na terenie woj. lubelskiego, mazowieckiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i podkarpackiego.

13) stan zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu zagrożonych rejonów i okolic obiektów [włókna/m^3]

Szczucin – 32 punkty pomiarowe, średnie stężenie włókien **532 wł/m^3** (wartości w przedziale 384-738 wł/m^3)

Małkinia Górna – 7 punktów pomiarowych, średnie stężenie włókien **440 wł/m^3** (wartości w przedziale 292-663 wł/m^3)

Wierzbica – 17 punktów pomiarowych, średnie stężenie włókien **997 wł/m³** (wartości w przedziale 627-1586 wł/m³)

Ogrodzieniec – 11 punktów pomiarowych, średnie stężenie włókien **663 wł/m³** (wartości w przedziale 393-1118 wł/m³)

Trzemeszno – 6 punktów pomiarowych, średnie stężenie włókien **286 wł/m³** (wartości w przedziale 185-441 wł/m³)

14) liczba gmin korzystających z wojewódzkiej bazy danych wyrobów i odpadów zawierających azbest (WBDA),

do 2009 r. – 1000 – **wskaźnik 2009:1008**

do 2010 r. – 1500 – **wskaźnik 2010:1080**

W 2010 r. osiągnięto planowaną wartość wskaźnika jedynie w 72%. Jednakże podjęte przez Ministra Środowiska działania legislacyjne (rozdział 2.1.) mające uczynić Bazę Azbestową obligatoryjnym rejestrem wyrobów zawierających azbest dla wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz marszałków województw, powinny przyczynić się do znaczącego wzrostu tego wskaźnika. Ponadto prowadzone są intensywne prace informatyczne mające na celu umożliwienie przekazania do Bazy Azbestowej danych gromadzonych w innych systemach wykorzystywanych przez gminy do inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Wszystkie te działania, łącznie z działaniami edukacyjnymi prowadzonymi przez Ministra Gospodarki oraz z systemem dotacji celowych na inwentaryzacje wyrobów zawierających azbest oraz opracowywanie programów usuwania azbestu, powinny przyspieszyć tempo wzrostu tego wskaźnika.

Na 14 wskaźników:

- 5 wskaźników ma określone wartości docelowe;
- dla 5 wskaźników można wskazać dane liczbowe, jednakże nie ma dla nich wartości docelowych ani porównawczych, zatem ich ocena może zostać dokonana dopiero po zebraniu wartości wskaźników dla kolejnych lat;
- dla 3 wskaźników nie ma możliwości zebrania danych liczbowych, zatem będą to wskaźniki rekomendowane do wykreślenia przy aktualizacji Programu;
- 1 wskaźnik jest opisowy, co utrudnia jego analizę, ale porusza temat nowych technologii i jego opracowywanie i analiza są niezbędne, aby móc oceniać rozwój nowych technologii.

4. Podsumowanie i wnioski

Osiągnięte w 2010 r. wskaźniki oceny realizacji Programu uprawniają do następującego podsumowania stanu oczyszczania kraju z azbestu:

- a) powoli lecz systematycznie wzrasta ilość bezpiecznie wycofanych z użytkowania wyrobów zawierających azbest i legalnie zeskładowanych odpadów zawierających azbest;
- b) zapewnione są niezbędne wolne pojemności na składowiskach odpadów zawierających azbest (1,17 mln m³ na obecnie działających składowiskach i 3,7 mln m³ na składowiskach planowanych);
- c) wzrasta liczba przedsiębiorstw zajmujących się usuwaniem wyrobów zawierających azbest (1594 podmioty);
- d) udokumentowano umiarkowany stopień zanieczyszczenia powietrza w kraju włóknami azbestu, nawet na terenach zlokalizowanych w pobliżu byłych zakładów produkujących wyroby azbestowe (średnie stężenie włókien azbestu: min. – woj. opolskie: 146 wł/m³, max – woj. świętokrzyskie: 709 wł/m³);
- e) są realizowane przewidziane w Programie zadania legislacyjne (4 zadania – zrealizowane, 4 zadania – w trakcie realizacji, na wniosek Ministra Zdrowia odstąpiono od realizacji 1 zadania);
- f) powierzchnia planowanych składowisk odpadów zawierających azbest w odniesieniu do planowanej ich pojemności wskazuje na zmniejszające się potrzeby przeznaczania terenów na te inwestycje, a to dzięki planowanemu rozwojowi składowania podziemnego i umożliwieniu pozostawiania w ziemi wyłączonych z eksploatacji rurociągów.

Niniejsza informacja upoważnia do sformułowania następujących wniosków dotyczących kontynuacji działań Ministra Gospodarki:

1. W związku z niską aktywnością niektórych województw w zakresie działań edukacyjno-informacyjnych wskazane jest w najbliższych latach (od 2012 r.) zaliczenie do priorytetów wsparcia finansowego Ministra Gospodarki działań edukacyjno-informacyjnych o zasięgu regionalnym i lokalnym.
2. W latach 2012-2013 trzeba utrzymać wsparcie finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie inwentaryzacji wyrobów azbestowych i opracowywania programów usuwania azbestu na poziomie 80% kosztów zadania (w szczególnych przypadkach do 100%). Łącznie z zaplanowanym przez NFOŚiGW wsparciem finansowym na usuwanie wyrobów zawierających azbest tworzy to warunki sprzyjające realizacji priorytetowego na najbliższe lata celu programu – zapewnienie pracy w Bazie Azbestowej 100% gmin, przy czym wszystkie muszą dysponować uchwalonymi lokalnymi programami usuwania wyrobów zawierających azbest opartymi o rzetelną inwentaryzację tych wyrobów.
3. W ramach działań realizowanych na zlecenie Ministra Gospodarki należy kontynuować pomiary stężenia włókien azbestu w powietrzu w miejscach wskazanych przez gminy i urzędy marszałkowskie.
4. Podczas opracowywania aktualizacji Programu na okres po 2015 r. zostanie zweryfikowany zestaw wskaźników oceny realizacji Programu.